

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2012

Jakub Kmošena

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jakub Kmošena

**Konflikt v Líbyi na pozadí teórií médií a
politiky**

Diplomová práce

Praha 2012

Autor práce: **Jakub Kmošena**

Vedúci práce: **Phdr. Jan Křeček, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

KMOŠENA, Jakub. *Vplyv moderných médií na tvorbu medzinárodnej politiky na príklade konceptu CNN efekt*. Praha, 2012. Diplomová práca (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut komunikačných študií a žurnalistiky. Katedra mediálnych študií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práca sa zaoberá problematikou obecného vzťahu moderných médií a zahraničnej politiky. Vo všeobecnom kontexte tohto vzťahu sme sa zamerali na teóriu CNN efektu, popisujúcu príčiny a jednotlivé prejavy vzájomnej interakcie médií a politiky. CNN efekt analyzujeme na konkrétnom príklade ozbrojeného konfliktu v Líbyi a jeho mediálnom pokrytí významnými americkými denníkmi. Kombináciou jestvujúcich metód výskumu CNN efektu sme vytvorili adaptovaný výskumný rámec, založený na kvantitatívnej obsahovej analýze všetkých článkov s hlavnou témou Líbya publikovaných po dobu 33 dní od vypuknutia nepokojov po prijatie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN v denníku The New York Times a USA Today. Hlavnými posudzovanými premennými sa stali dátum publikovania textu, jeho rozsah, ťažisková téma, rubrika a predovšetkým hodnotové zameranie textu v prospech či neprospech ozbrojenej intervencie. Analýzu mediálneho pokrytia sme následne konfrontovali s faktografickou analýzou vývoja konfliktu v totožnom časovom období. Výsledky výskumu potvrdili potenciálny vzťah medzi mediálnym pokrytím konfliktu a rozhodnutím americkej diplomacie zapojiť sa vojenských operácií spojených s plnením rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. Preukázanie absolútnej kauzality je žiaľ podmienené realizáciou výrazne rozsiahlejšieho viacdimezióneho výskumu. Dodatočnými výstupmi z obsahovej analýzy sa stali tiež potvrdenia dielčich hypotéz o rozličnom spôsobe mediálneho pokrytia témy medzi dvoma významnými americkými denníkmi.

Abstract

Diploma thesis is concerned with the topic of relations between modern media and foreign policy. In a general context of this relation, we focused on the theory of CNN effect, describing its causes and particular manifestations mutual media and policy interactions. We try to analyze CNN effect on single case of armed conflict in Libya and its media coverage by influential American daily papers. By combination of existing scientific methods, we created adapted research method for our case, which is based on quantitative content analyses of all published articles with main topics – armed conflict in Libya – in the period of 33 days till the adoption of Security Council resolution. Main variables of our research was the date of publishing, articles range, section in newspaper and especially “value direction” of article in favor or not in favor of armed intervention to Libya. Analyses of media coverage of this topic were then confronted with factual analyses of topic in same time period. Results of our research confirmed potential relation between media coverage and US state department decision to intervene in Libya conflict. For absolute causality confirmation between these two variables would be necessary much more extensive research. Additional output of this research was confirmation of partial hypothesis about different styles of media coverage by two different analyzed daily papers.

Klíčové slová

CNN efekt, Líbya, konflikt, moderné média, zahraničná politika.

Keywords

CNN Effect, Libya, conflict, modern media, foreign policy.

Rozsah práce: 115 077

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu vypracoval samostatne a použil len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa 15.5. 2012

Jakub Kmošena

Institut komunikačných štúdií a žurnalistiky UK FSV Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Príjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kmošena Jakub	Razítko podateľny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2006	
E-mail diplomantky/diplomanta: kmosena1@yahoo.com	
Studijní obor/typ studia: Mediální studia	
Předpokládaný název práce v češtině: Konflikt v Libyi na pozadí teorií médií a politiky	
Předpokládaný název práce v angličtině: Conflict in Libya in the Theories of Media and Politics	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: <i>ZS 2012</i>) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012): LS 2012	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Za tému svojej diplomovej práce som v obecnej rovine zvolil problematiku vzťahu moderných masových médií a medzinárodnej politiky. Predmetom môjho záujmu sa v diplomovej práci stane proces rozhodovania medzinárodných politických aktérov na pozadí činnosti moderných masových médií. Schopnosť médií zasahovať do povahy rozhodovania politických aktérov je známa predovšetkým v oblasti domácej politiky. Od polovice deväťdesiatych rokov sa tento vzťah stal v intenzívnejšej miere tiež predmetom záujmu štúdia moderných médií a medzinárodných vzťahov. Konceptu CNN efektu sa odborná verejnosť začala venovať predovšetkým od prelomu 80. a 90. rokov, kedy médiá zohrali významnú úlohu počas prvého konfliktu v Perzskom zálive. Konkrétnou témou mojej diplomovej práce bude analýza mediálneho pokrytia vybraného ozbrojeného konfliktu – občianskej vojny v Líbyi (2011), na pozadí konceptu CNN efekt. Mediálny obraz konfliktu sa pokúsím zasadiť do kontextu debaty o vzťahu médií a politiky, CNN efektu a jeho možných dopadoch na tvorbu zahraničnej politiky, resp. schopnosti médií ovplyvniť jednanie politických aktérov.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cieľom diplomovej práce bude podrobná analýza mediálneho pokrytia vybraného ozbrojeného konfliktu, v konkrétnej mediálnej krajine a vybranej časti jej mediálneho systému. Narysovaný mediálny obraz vybraného konfliktu bude slúžiť ako základ pre konfrontáciu so základnými atribútmi konceptu CNN efekt, čo nám umožní zaujať stanovisko k platnosti konceptu ako takého, prípadne naznačiť trend akým smerom sa vyvíja vzťah médií a medzinárodne politických aktérov v súčasnosti. V neposlednom rade tiež práca prinesie elementárny odborný exkurz do teoretického a historického kontextu vzťahu médií a politiky.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod	

4. Teórie vzťahu médií a politiky

(Zaujímať nás budú obecné teórie o vzťahu médií a politiky, s dôrazom na medzinárodne politických aktérov a konflikty)

5. Historický exkurz do vývoja vzťahu médií a politiky

(Kapitola bude sumarizovať základné míľniky vo vývoji vzťahu médií a politiky, s dôrazom na informovanie o ozbrojených konfliktoch v 20. storočí)

6. Analýza vybraného konfliktu na pozadí jeho mediálneho obrazu

(Pomocou analýzy obsahu vybraných médií sa pokúsime o rekonštrukciu mediálneho obrazu ozbrojeného konfliktu v Líbyi vo vybranej mediálnej krajine)

7. Definícia konceptu CNN efekt

(Pokúsime sa o zjednotenie definície konceptu CNN efekt, ozrejníme jeho hlavné predpoklady, základné znaky, kritiku a aplikujeme ho na skúmaný mediálny obraz vybraného konfliktu)

Záver

Zdroje

Vymezení podkladového materiálu (např. tituly a období, za které budou analyzovány):

Diplomová práca bude analyzovať tri najväčšie denníky v USA (Wall Street Journal, USA Today a New York Times), teda krajiny, ktorá sa priamo zapojila do vybraného ozbrojeného konfliktu. Časový rozsah analýzy bude v rozmedzí mesiacov marec až máj 2011.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Vybrané periodiká budeme spracovávať kvantitatívnou analýzou v špecifickom časovom rozpätí, ktorého stredom bude dátum prijatia prvej rezolúcie bezpečnostnej rady OSN ku konfliktu v Líbyi. Kódovacou jednotkou budú články s hlavnou témou „konflikt v Líbyi“ prípadne niektorý z jeho aspektov (jednania pri OSN a pod.) Základnými štatistickými premennými, budú názov periodika, dátum, titulok, umiestnenie v rámci periodika (strana), rozsah článku). Skúmať budeme intenzitu článkov, rozsah, umiestnenie v rámci periodika a ďalšie.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

- 1 Robinson, Piers. (2002) The CNN Effect: The Myth of News, Foreign Policy and Intervention. London: Routledge. (Práca predkladá základný prehľad do konceptu CNN efekt, s prihliadnutím na konflikty 90. rokov na Balkáne či Afrike. Súčasťou práce je tiež širšia diskusia a kritika konceptu.)
- 2 Strobel, P. Warren. (1997) Late-Breaking Foreign Policy: The News Medias Influence on Peace Operations. Washington D.C., U.S. Institute of Peace Press. ISBN 1878379674 (Autorom práce je aktívny žurnalista, ktorý popisuje prejavy CNN efektu „z opačnej strany“. Práca sa zameriava predovšetkým na aktivitu americkej administratívy v humanitárnych intervenciách.)
- 3 Bajader, Babak (2007) CNN Effect in Action : How the News Media Pushed the West toward War in Kosovo. Gordonsville. Palgrave Macmillan. ISBN 9780230604223 (Práca ponúka ucelený súhrn metodologických prístupov používaných k overeniu platnosti CNN efektu. Vybranou prípadovou štúdiu, ktorú autor podrobuje kritike je humanitárna intervencia v Kosove.)
- 4 Gilboa, Eytan. (2003) The CNN Effect: The Origins and Development of a Misguided Concept. Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association. Routledge. Dostupné na: http://www.allacademic.com/meta/p112291_index.html (3. 1. 2011) (Ucelený rozbor konceptu CNN efekt, jeho historických predpokladov a predovšetkým možného vývoja v súčasnosti)

- 5 Gilboa, E. (2004) Global Television and Foreign Policy: Between News Management and the CNN Effect. Conference Papers -- International Studies Association, 2004 Annual Meeting, Montreal, Canada, p1-33, 33p; (Výstup z vedeckej konferencie o vzťahu médií a politiky. Konkrétne predkladá analýzu konceptu CNN efekt a vplyvu médií na politiku, s dôrazom na kontext mediálnych štúdií a politických teórií)
- 6 Livingston, Steven. (1997) Clarifying the CNN Effect: An examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. Research Paper R-17. (Aplikácia konceptu CNN efekt na vybrané ozbrojené konflikty a pokus o overenie platnosti hypotéz spojených z konceptom. Práca je výstupom z výskumu na téma vzťahu médií a medzinárodnej politiky.)

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Žiadna bakalárska ani diplomová práca sa nevenovala problematike mediálneho obrazu ozbrojeného konfliktu v Líbyi.

Datum / Podpis studenta/ky

6.6.
.....

2011

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	2
1 OBECNÉ VÝVOJOVÉ TRENDY	4
2.2 ZALOŽENIE TELEVÍZIE CNN.....	6
1.2 HUMANITÁRNE INTERVENCIE.....	8
2 VZNIK TEÓRIE CNN EFEKTU	10
2.1 VNÍMANIE MEDZI POLITICKÝMI KRUHMI.....	12
2.2 VNÍMANIE MEDZI ŽURNALISTICKOU OBCOU.....	14
2.3 VNÍMANIE MEDZI ODBORNOU VEREJNOSŤOU.....	15
3 ODBORNÉ DEFINÍCIE CNN EFEKTU	18
3.1 DIMENZIONÁLNA DEFINÍCIA	19
4 METODIKY VÝSKUMU CNN EFEKTU	31
4.1 VÝSKUM ZALOŽENÝ NA ANALÝZE HLĚBKOVÝCH ROZHOVOROV	31
4.2 VÝSKUM ZALOŽENÝ NA KVALITATÍVNEJ ANALÝZE MÉDIÍ.....	32
4.3 VÝSKUM ZALOŽENÝ NA KVANTITATÍVNEJ ANALÝZE MÉDIÍ.....	33
4.4 VÝSKUM ZALOŽENÝ NA ANALÝZE INTERAKCIÍ MÉDIÍ A POLITIKY	34
5 ZHRNUTIE KRITIKY CNN EFEKTU	36
5.1 „INDEXING HYPOTHESIS“	36
5.2 „MANUFACTURING CONSENT“	38
6 OZBROJENÝ KONFLIKT V LÍBYI A JEHO MEDIÁLNE POKRYTIE	39
6.1 KONFLIKT V LÍBYI A MODERNÉ MÉDIÁ	40
6.2 METODOLÓGIA VÝSKUMU	41
6.3 ARABSKÁ JAR A KONFLIKT V LÍBYI	45
6.4 FAKTOGRAFICKÁ ANALÝZA OZBROJENÉHO KONFLIKTU V LÍBYI	46
6.4.1 REZOLÚCIE BEZPEČNOSTNEJ RADY OSN O KONFLIKTE V LÍBYI	48
6.5 PREZENTOVANIE VÝSLEDKU OBSAHOVEJ ANALÝZY	51
ZÁVER	56
SUMMARY	58
POUŽITÁ LITERATÚRA	59
ZOZNAM PRÍLOH	66
PRÍLOHY	67

Úvod

Problematika vplyvu moderných médií na zahraničnú politiku sa stala predmetom odborného ale tiež laického záujmu na konci 80. a začiatku 90. rokov. Dialo sa tak paralelne s nástupom spektra spoločenských, ekonomických ale tiež politických trendov. Jedným z hlavných impulzov určujúcich vnímanie tohto fenoménu bola americká intervencia do Iraku v roku 1991. Práve tento konflikt, zmena taktiky americkej armády voči médiám, technologický pokrok či prítomnosť nového typu spravodajských televízií vytvoril podmienky, ktoré umožnili vznik nového mediálneho a politického fenoménu, CNN efektu. Kontroverzie vyvolané pôsobením médií počas operácie Púštna búrka ale tiež nasledujúcimi nepokojmi na území Somálska či bývalej Juhoslávie započali odbornú diskusiu na túto tému. Teória CNN efektu sa stala predmetom záujmu viacerých vedných odborov, pričom najväčšej pozornosti sa jej dostávalo v rámci komunikačných štúdií a teórií medzinárodných vzťahov. Práve táto „roz dvojenosť“ a metodologická nejednotnosť sa môže v dnešnej dobe považovať za hlavný nedostatok a zároveň výzvu teórie CNN efektu.

Výber konkrétneho výskumného prípadu tejto diplomovej práce, teda konfliktu v Líbyi bol determinovaný snahou o overenie platnosti hypotéz teórie CNN efektu na aktuálnom prípade. Predpokladom pre akýkoľvek praktický výskum však bolo komplexné zmapovanie tejto problematiky prostredníctvom šiestich hlavných kapitol diplomovej práce. Prvá kapitola kladie teóriu CNN do širšieho kontextu vývoja médií (založenie televízie CNN) a medzinárodnej politiky (rozšírenie fenoménu humanitárnych intervencií po roku 1990). Druhá kapitola sa pokúša poukázať na podstatné rozdiely v postupnom etablovaní a celkovom vnímaní CNN efektu medzi politikmi, novinármi a napokon medzi odbornou verejnosťou. Na túto kapitolu nadväzuje časť venujúca sa odborným definíciám CNN efektu, ktoré sa rôznia naprieč časovou osou, vedeckým zameraním, ale tiež jednotlivými výskumníkmi v rámci jedného vedného odboru. Štvrtá kapitola sa venuje problematike metodologického uchopenia a výskumu CNN efektu v rámci komunikačných štúdií. V piatej kapitole sa pokúsím o načrtnutie hlavných alternatív k teórii CNN efektu a jej kritiky s dôrazom na ďalšie teórie komunikácie a médií. Finálna, šiesta kapitola, podrobuje teóriu CNN efektu praktickému výskumu prostredníctvom obsahovej analýzy mediálneho obrazu konfliktu v Líbyi na stránkach denníkov The New York Times a USA Today.

Jedným z hlavných problémov, s ktorým sa musí každý autor so záujmom o problematiku CNN efektu v našom prostredí vyrovnáť, je fatálny nedostatok literatúry a zdrojov. V českom či slovenskom jazyku dokonca nebol publikovaný (výnimkou jedinej bakalárskej práce obhájenej na FSS MU v Brne) žiaden odborný či popularizačný text. Kritickým sa stala tiež absencia elementárnej literatúry v anglickom jazyku v miestnych vedeckých či verejných knižniciach. Pri vypracovaní tejto diplomovej práce sa stali primárnymi zdrojovými dokumentmi práce autorov Eytana Gilboa, Piersa Robinsona, Jonathana Livingstona či Babaka Bahadora, doplnené desiatkami odborných článkov, vedeckých štúdií a výstupov z aktuálne prebiehajúcich výskumov („research papers“).

Diplomová práca, respektíve jej výskumná časť, je z metodologického hľadiska koncipovaná ako prípadová štúdia americkej intervencie do ozbrojeného konfliktu v Líbyi. Prostredníctvom obsahovej analýzy významných amerických denníkov a jej zrovnania s faktografickou analýzou vybraného mesiaca konfliktu sa budem snažiť poukázať na prípadné korelácie medzi spôsobom informovania a rozhodnutiami americkej diplomacie a medzinárodného spoločenstva vo veci líbyjského konfliktu. Postupný teoretický a praktický výskum CNN efektu zapríčinil čiastočný odklon od projektového zámeru práce. Za nerealizovateľné sa ukázalo preverenie kauzálnej závislosti medzi mediálnym pokrytím udalosti a prijímanými politickými rozhodnutiami. Pre podobný zámer by musel byť uskutočnený rozsiahly viacdimenzionálny výskum, ktorý žiaľ nie je v možnostiach diplomovej práce. Realizovaný výskum je teda kompromisným riešením, prostredníctvom ktorých sa budeme usilovať o poukázanie na potenciálne korelácie medzi spomínanými dvoma premennými. V úvode diplomovej práce je nutné tiež upozorniť na zmenu predpokladanej štruktúry, ktorá bola usporiadaná v inom poradí v záujme lepšej prehľadnosti textu.

Cieľom tejto diplomovej práce bude vytvoriť sondu do vývoja teórie CNN efektu, jeho základných teoretických východísk a kritiky, ktorá v našom spoločenskovednom prostredí celkom absentuje. Teoretická časť práce zároveň vytvorí priestor pre obsahovú analýzu mediálneho pokrytia vybraného výskumného prípadu, ktorý bude slúžiť ako nástroj pre overenie platnosti stanovenej hypotézy.

1 Obecné vývojové trendy

V tejto kapitole sa pokúsim v stručnosti naznačiť základné vývojové trendy, kontext a predpoklady, ktoré mohli prispieť k rozvoju fenoménu CNN efektu v posledných dvadsiatich rokoch. Časť odbornej verejnosti poukazuje na úzku prepojenosť rozvoja CNN efektu a nástupu globalizácie. Vzťah globalizácie a nástupu moderných médií možno označiť za zásadný a prejavuje sa v ňom úzka väzba na technologické, ekonomické, spoločenské a politické trendy. Táto kauzalita podľa niektorých autorov umožňuje zaradiť rozšírenie moderných médií do skupiny takzvaných globalizačných makro trendov.¹ Základnými atribútmi tohto vývoja z hľadiska teórie globalizácie majú byť podľa Bahadora dosah, kvalita a rýchlosť podávanej informácie.² Množstvo príjemcov mediálneho obsahu sa teda vďaka prejavom globalizácie zväčšuje, informácie môžu prijímať aj predtým nedostupné skupiny (zapríčinené politicky ale tiež technologicky) v štandardizovanej podobe vysielanej po celom svete z jedného miesta a predovšetkým takmer okamžite a kontinuálne.

Vývoj modernej komunikácie po druhej svetovej vojne bol determinovaný predovšetkým rapidným technologickým vývojom. Práve ďalší technologický rozvoj, zlacnenie a teda masové rozšírenie televíznych prijímačov umožňovali zmeny v povahe príjemcov mediálneho obsahu ale tiež v charaktere médií samotných. Základnými prejavmi týchto trendov bolo najmä nárast množstva objemu komunikácie, ale tiež jej zrýchlenie. Impulzmi boli najmä rozvoj televízneho vysielania, zavádzanie nových komunikačných nástrojov ako satelitný telefón, digitalizácia komunikácie a rozšírenie internetu. Za ďalšie konkrétne prejavy technologických zmien je považovaný rapidný nárast dostupnosti šírených informácií. Nárast dosahu televízneho vysielania za prvých desať rokov 21. storočia bol výrazne vyšší ako kedykoľvek predtým. Umožnila to hlavne dostupnosť satelitných televíznych prijímačov, zjednodušenie ich technickej náročnosti a úprava potrebnej legislatívy v konkrétnych krajinách. Obzvlášť markantný bol predovšetkým nárast v Číne, Indii či v afrických a arabských krajinách. Ďalšou technologickou zmenou prispievajúcou k rozvoju popisovaných trendov bolo masové

¹ BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 12

² BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 13

rozšírenie domácich kamier, kedy sa sami diváci začali podieľať na tvorbe mediálneho obsahu.³

Podľa časti autorov je však nutné pozorovať korene úspechu a rýchleho presadenia nového trendu najmä vďaka politickým zmenám vo svete. Hoci dôležitosť vzťahu médií a politiky nie je fenomén posledných desaťročí, zmeny v posledných dvadsiatich rokoch tento jav posunuli na celkom novú úroveň. Rok 1991 nie je len rokom vypuknutia Vojny v zálive, ale tiež rok definitívneho rozpadu Sovietskeho zväzu. Strata latentnej hrozby globálnej vojenského konfliktu, ktorá determinovala medzinárodnú politiku viac ako štyridsať rokov, umožnila upriamenie pozornosti USA, ako nového hegemóna, na regionálne konflikty. Ako upozorňujú ďalší autori, povaha konfliktov sa markantne zmenila, pričom medzinárodné konflikty nahradila väčšina vnútroštátnych, respektíve regionálnych konfliktov charakteristických vysokou mierou brutality a množstvom civilných obetí.⁴ Nové nazeranie na regionálne hrozby, sa prejavilo v tom, že vojenská intervencia prestala byť otázkou ideologickej nevyhnutnosti z dôvodu udržovania antikomunistického boja ale stala sa skôr otázkou politickej voľby. Západná spoločnosť tak mala po konci studenej vojny novú možnosť otvorenejšie zasahovať do otázky národnej bezpečnosti, čo otvorilo dvere pre širokú spoločenskú debatu ale tiež rast vplyvu médií.⁵ Spomenutá zmena povahy konfliktov sa prejavila paralelne aj zmenou charakteru pôsobenia médií v konfliktoch. Trend, na ktorý autori upozornili popisuje situácie kedy médiá zmenili svoj status z neutrálnych pozorovateľov na ich „konštitutívnu súčasť“.⁶

Celkovo je možné vývoj globálneho televízneho vysielania zaradiť do kontextu troch veľkých trendov v spravodajstve:⁷

a) upadanie tradičného formátu tlačných médií na úkor rastu trvalého rastu televízneho spravodajstva

---

3 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 13, 14

4 BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and eastern Europe*. 1st ed. Liverpool : Ashgate, 2007. p.1

5 JAKOBSEN, Viggo, Peter. Focus on the CNN Effect Misses the Point: The Real Media Impact on Conflict Management is Invisible and Indirect. *Journal of peace research*. 2000, Vol. 37, No. 2. p. 131

6 BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and eastern Europe*. 1st ed. Liverpool : Ashgate, 2007. p. 1

7 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 15

- b) rozvoj televízneho technologického zabezpečenia na strane vysielateľov ako aj príjemcov televízneho vysielania
- c) trend odklonu od klasickej podoby hlavných spravodajských relácií vysielaných jedenkrát denne do kontinuálneho spravodajského vysielania s živým prenosom 24 hodín denne.

Všetky spomenuté trendy vývoja moderných technológií, spoločenských a politických zmien ako aj konkrétneho kontextu rozvoja spravodajstva vyústili v priebehu 80. rokov do zásadnej udalosti, založenia spravodajskej televízie CNN. Tá síce nie je jediným ale prvým televíznym formátom reflektujúcim vyššie popísané zmeny, ako tiež inšpiráciou pre desiatky dnes jestvujúcich podobných projektov po celom svete.

2. 2 Založenie televízie CNN

Presadenie nových vývojových trendov v oblasti moderných médií, konkrétne televízneho vysielania, získalo predovšetkým v priebehu 80. rokov nový prvok. Bolo ním postupné uplatnenie celkom nového konceptu spravodajskej televíznej stanice.⁸ Klasický formát spravodajského bloku trvajúceho 30 až 60 minút vysielaného v hlavnom vysielacom čase nahradilo kontinuálne spravodajské vysielanie 24 hodín denne.⁹ V dobe kedy väčšina svetových televíznych staníc bola vlastnená či riadená štátom a vysielala len v rámci daného štátu, či spoločenstva, prišla nová spravodajská televízna stanica s predstavou globálneho televízneho vysielania.

Zakladateľom prvej televíznej stanice tohto druhu bol Ted Turner, vlastník televíznej siete WTBS. Napriek plánovanému spusteniu novej spravodajskej televízie v roku 1979 sa pre problémy s pridelením televíznej licencie kanál The Cable New Network (CNN) podarilo spustiť až v nedeľu, 1. júna 1980. Legendárnymi sa stali úvodné slová Teda Turnera, pri spustení televízie:

---

8 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 7

9 McPHAIL, L. Thomas. *Global communication. Theories, stakeholders and trends*. 2nd ed. Oxford : Blackwell publishing, 2006. p. 142

"We won't be signing off until the world ends. We'll be on, and we will cover the end of the world, live, and that will be our last event... and when the end of the world comes, we'll play „Nearer, my God, to Thee“, before we sign off."¹⁰

V priebehu 80. rokov došlo k úspešnému etablovaní spravodajskej televízie CNN na americkom mediálnom trhu. The Cable News Network informovali z oblasti medzinárodných vzťahov, domácej politiky, ekonomiky ale tiež kultúry či športu.¹¹ CNN však svoju popularitu získavala najmä vďaka kontroverzným témam, aktuálnemu spravodajstvu („breaking news“), ale tiež príbehom a dlhodobým kauzám trvajúcim niekoľko dní či dokonca týždňov.¹² Od svojho založenia televízia úspešne pokrývala všetky zásadné svetové udalosti ako pád Sovietskeho zväzu, potlačenie študentských demonštrácií v Pekingu či americkú intervenciu do Iraku. Tento medzinárodný rozmer bol potvrdený založením špeciálneho televízneho kanálu, Cable News Network International v roku 1985, ktorého účelom bolo vytvárať obsah s väčším dôrazom na požiadavky „globálneho diváka“.¹³ Ako konštatuje Gilboa, spravodajstvo mohlo byť vysielané po celý deň a naprieč celou planétou.¹⁴ Rovnako dôležitým faktom bolo know how takzvaného „real time“ vysielania, čiže priameho prenosu, respektíve vysielania obsahu nie staršieho ako 2 hodiny počas celého dňa.¹⁵

Možno teda bez obáv konštatovať, že CNN je „krstným otcom“ globálneho televízneho spravodajstva. Jedným z významných príkladov, kedy úspech televízie CNN motivoval ku vzniku nových televíznych staníc na podobnom princípe bolo založenie BBC World Service Television (neskôr premenovaná na BBC World News) 11. marca 1991. V dnešnej dobe televízia vysiela približne v 200 krajinách po celom svete, s dostupnosťou pre 290 miliónov domácností.¹⁶ Výhodou BBC World News bola

---

10 Pozn.: Citácia zámerne ponechaná v pôvodnom jazyku. Zdroj: STERN, Eric. *Yellow Journalism on the 21st Century*. The Politic. Dostupné z: <http://thepolitic.org/?p=1150> (2.4.2012)

11 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 325

12 McPHAIL, L. Thomas. *Global communication. Theories, stakeholders and trends*. 2nd ed. Oxford : Blackwell publishing, 2006. p. 142

13 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 325

14 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 325

15 JAKOBSEN, Viggo, Peter. Focus on the CNN Effect Misses the Point: The Real Media Impact on Conflict Management is Invisible and Indirect. *Journal of peace research*. 2000, Vol. 37, No. 2. p.131

16 BBC Magazine (2011) About BBC World News; april. [online] <http://www.bbc.co.uk/news/world-radio-and-tv-12957296> (2.2.2012)

predovšetkým už jestvujúca rádio stanica s tradíciou a zázemím. Podobné globálne televízne stanice sa v nasledujúcom období pokúšali založiť, respektíve. založili napríklad NBC, Sky či Fox News. Za príklad rapidného vývoja vo svete globálnej komunikácie, výzvy voči „veteránom“ globálneho spravodajstva a zmeny ktorá významne ovplyvňuje prácu žurnalistov, redakcií ale tiež vnímania správ zo strany publika možno označiť televízie Al-Jazeera, alebo Al-Arabia.¹⁷

1.2 Humanitárne intervencie

Založenie televízie CNN a jej najintenzívnejší rozvoj v 90. rokoch prebiehal paralelne s iným medzinárodne politickým fenoménom, na ktorý je nutné v úvode tejto práce upozorniť. Sú nimi predovšetkým takzvané humanitárne intervencie, teda ozbrojené zásahy do suverenity konkrétnych štátov v záujme ukončenia rozsahom menších avšak intenzívnych ozbrojených konfliktov a ochrany základných ľudských práv a slobôd.¹⁸ Rozdiel oproti takzvaným peacekeepingovým misiám či distribúcii humanitárnej pomoci spočíva v tom, že humanitárne intervencie neprebiehajú so schválením dotknutého štátu, čím nutne vyvolávajú spory a kontroverzie. Práve ukončenie studenej vojny, rozpad Sovietskeho zväzu a s tým súvisiace politické zmeny na prelome 80. a 90. rokov vytvorili podmienky pre takmer nekontrolovateľné rozšírenie množstva náboženských a etnických konfliktov rôznej intenzity.

S rastom množstva podobných konfliktov, politickými a spoločenskými zmenami sa tiež vytvorili podmienky pre rozsiahlejšiu verejnú debatu k týmto témam, do ktorých sa aktívne zapojili predovšetkým sami médiá. Tie prestali byť už len fórom či priestorom k realizácii verejnej diskusie ale stali sa jej iniciátorom a zároveň aktívnou súčasťou. Médiá mali o dané témy enormný záujem predovšetkým pre už spomenutú kontroverznosť a naliehavosť. Mediálnym pokrytím konfliktu, výberom konkrétneho spravodajského materiálu a zaradením do kontextu mohli médiá ovplyvňovať silné emocionálne reakcie u príjemcov, pričom bolo len otázkou času, kedy si túto pozíciu začnú cielene využívať.

---

17 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 325

18 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 7

Za obzvlášť emotívne a ostro kritizované vystúpenie je považovaná reportáž Martina Shawa, z oblasti severného Iraku z roku 1992. Témou jeho reportáže boli utečenecké konvoje Kurdov, usilujúcich o záchranu pred jednotkami Saddáma Husseina. V reportáži Shaw ustúpil od profesionálnych zásad nestrannosti a otvorene volal po intervencii západných mocností na ochranu utečencov, apelujúc na ich humanitu a politickú zodpovednosť. Tento moment sa považuje za jeden z kľúčových v neskorších debatách o vplyve moderných médií na zahraničnú politiku.¹⁹ Práve podobné situácie mali prispieť k „zrodeniu mýtu o CNN efekte“.²⁰

Problematika zvýšenej pozornosti k otázkam humanitárnych intervencií a ich vzťahu k médiám a politike, zapadá do širšieho trendu 90. rokov, na ktorý vo svojej štúdii upozorňuje Piers Robinson. Práve táto špecifická atmosféra volajúca po roli západu ako morálneho garanta a ochrancu ľudských práv vytvára prostredie, v ktorom sú verejnosť, médiá a vlády ochotné participovať na konfliktoch, bez jasnej strategickej príčiny. Pokiaľ však v takýchto prípadoch z rôznych dôvodov k intervencii nedochádza, rolu morálneho „arbitra“ preberajú médiá a spoločne s verejnosťou sa usilujú o nátlak na konkrétne vlády.

---

19 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 7.

20 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 7

2 Vznik teórie CNN efektu

Napriek založeniu televízie CNN už v roku 1980, fenomén „global non stop all news televisions“ ostal mimo výrazný záujem odbornej verejnosti na ďalších desať rokov.²¹ Napriek dodržovaniu sľubu Teda Turnera pri založení televízie o nepretržitom mediálnom pokrytí svetového diania od prvého momentu vysielania televízie, upútalo CNN hlavnú pozornosť profesionálnej a akademickej komunity až v rokoch 1991 a 1992. Katalyzátorom tohto záujmu sa stala americká účasť na vojne proti režimu Saddáma Husseina, ktorá začala v roku 1991 a neskorší konflikt v Somálsku.²² Tieto udalosti znamenali zásadný obrat v nazeraní na televíziu CNN ale tiež postaveníí médií v ozbrojených konfliktoch obecné.²³ Intenzita konfliktu v Perzskom zálive, použitie moderných technológií ale tiež prístup americkej armády voči médiám vytvorili situáciu, ktorá zabezpečila kritický dopyt po informáciách dodávaných permanentne a v reálnom čase. Vďaka moderným médiám sa tak mohol stať priamym účastníkom každý televízny divák sledujúci „ten správny televízny kanál“. Nočné bombardovanie Bagdadu 17. januára bolo historicky prvým priamym televíznym vysielaním nepretržite pokrývajúcim ozbrojený konflikt. Práve táto okolnosť, podľa niektorých teoretikov, vytvorila zásadnú technologickú priepasť voči všetkým predchádzajúcim konfliktom. Na tomto mieste však treba tiež upozorniť, že výsadné postavenie, ktoré si CNN vďaka konfliktu získala, nebolo spôsobené tým, že by sa ostatné televízie konfliktom neozaoberali, ale práve revolučným konceptom nepretržitého informovania. Nezanedbateľnou technickou príčinou je tiež fakt, že vďaka novým technológiám, ktoré televízia CNN na prelome 90. rokov začala využívať bola po prvé dva týždne konfliktu jedinou, ktorá mohla živé televízne prenosy s Iraku realizovať.²⁴ Ako sme naznačili vyššie, presadenie globálnych televíznych spravodajských staníc nebol neočakávaný alebo okamžitý fenomén. Kontinuálny rozvoj tohto formátu od začiatku 90. rokov sa však naplno prejavil až vďaka súhre špecifických politických, technických a spoločenských okolností.

---

21 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 28

22 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 22

23 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 325

24 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war*

V reakcii na rastúci význam CNN a ďalších podobných televíznych kanálov v mediálnom, ale tiež politickom svete rástol záujem odbornej a laickej verejnosti o problematiku vzťahu médií a politiky. Prvé reflexie výnimočného postavenia televízie CNN, respektíve médií obecné a ich zapojenia do konfliktu sú evidované v roku 1991. Kompletný prehľad vývoja teórie CNN efektu ponúka vo svojej štúdii *Global Television News and Foreign Policy*, Eytan Gilboa. Problematikou CNN efektu sa po prvýkrát zaoberal americký psychológ James Turnes. V januári 1991, teda približne pol roka po začatí ozbrojených operácií v oblasti Perzského zálivu, upozornil na takzvaný „CNN komplex“.²⁵ Pôvodným významom tohto slova bola označovaná závislosť na sledovaní spravodajských televízií vysielajúcich 24-hodín denne, prevažne príbuznými a známymi amerických vojakov vyslaných do konfliktu. Takáto závislosť sa podľa citovaného článku mala stať vážnym sociálnym problémom. Fatálnym bol predovšetkým významný nárast osôb sledujúcich spravodajské vysielanie nepretržite, ktorí boli závislí na prijímaní všetkých dostupných detailoch z miesta boja.²⁶ Prvé použitie slovného spojenia CNN efekt, sa objavilo tiež v januári 1991, v reakcii John Rohsa na ekonomické dopady nepretržitého sledovania prvého televízneho prenosu ozbrojeného konfliktu v Perzskom zálive v amerických hoteloch a reštauráciách.²⁷ Podobne sa na počiatku 90. rokov objavilo niekoľko ďalších termínov, ktoré pomenovávali zmenu postavenia moderných médií. Okrem CNN komplexu a CNN efektu to boli napríklad CNN faktor alebo „CNN curve“.²⁸

Je teda paradoxné, že prvé reflexie tohto fenoménu sa neobjavili v odbornom prostredí komunikačných štúdií, politológie či medzinárodných vzťahov. V prvej polovici 90. rokov dominovali odkazy na CNN efekt v rozličných vedeckých kontextoch. Pre expertov na počítačovú bezpečnosť bol naopak CNN efekt vnímaný optikou potenciálneho zneužitia informácií, respektíve informačnou vojnou, kedy obe strany konfliktu zneužívajú médiá k šíreniu skreslených alebo nepravdivých informácií.²⁹

---

in Kosovo. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 4

25 GILBOA, Eytan. *Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect*. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 327

26 The Telegraph - Jan 22, 1991, <http://news.google.com/newspapers?nid=2209&dat=19910122&id=j-ZRAAAAIBA&sjid=IJQMAAAAIBA&pg=1193,3965007>

27 GILBOA, Eytan. *Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect*. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 327

28 GILBOA, Eytan. *The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations*. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 28

29 GILBOA, Eytan. *Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect*. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 327

2.1 Vnímanie medzi politickými kruhmi

Reflexia významu médií počas ozbrojených konfliktov má medzi vládami a politikmi obecnú dlhú tradíciu. V dejinách 20. storočia tak má nezastupiteľné miesto napríklad vojna vo Vietname. V prípade americkej intervencie v Iraku a operácie Púštna búrka však došlo k zásadnej kvalitatívnej zmene. Politici ale tiež predstavitelia americkej armády boli medzi prvými, ktorí museli reagovať na popisované zmeny spôsobené presadením nového mediálneho formátu a nepretržitého spravodajského vysielania z miesta konfliktu.

Za prvú oficiálnu reakciu amerického politika na nové postavenie médií v ozbrojených konfliktoch a zároveň jednu z definícií CNN efektu, je považovaný prejav americkej veľvyslankyne pri OSN, Madeline Albrightovej na senátnom výbore pre zahraničné vzťahy k situácii amerických jednotiek v Somálsku, po krachu operácie Čierny jastrab v máji 1993. Jednotka amerického námorníctva neuspela v ozbrojenej misii a došlo k zabitiu niekoľkých členov. Fatálnym sa však ukázalo najmä mediálne pokrytie tejto operácie, ktoré vyvolalo obrovský tlak verejnosti na zmenu pozície americkej administratívy v regióne. Ostrej kritike bol vystavený prezident, ministerstvo zahraničných vecí ale tiež velenie ozbrojených síl. Z hľadiska štúdie CNN efektu však mala táto udalosť zásadný význam. Práve na základe nej Madeline Albrightová poukázala na fakt, že vďaka médiám ako CNN sa dnes občania dozvedajú okamžite a s maximálnou autenticitou o dôsledkoch ozbrojených konfliktov. Tento „CNN efekt“ mal podľa nej mať za následok maximalizáciu tlaku verejnosti na angažovanie v zahraničných krízach a konfliktoch, respektíve okamžitú zmenu rozhodnutia v momente prvých komplikácií, o ktorých získa verejnosť vedomosť takmer okamžite vďaka médiám. Tento princíp však Albrightová ostro odmietla.³⁰

K problematike CNN efektu, požívajúc toto pomenovanie, sa vyjadrovalo v priebehu 90. rokov viacero bývalých aktívnych politikov najmä vo svojich memoároch. U väčšiny z nich bol prezentovaný CNN efekt a rastúci vplyv médií na tvorbu

---

30 SHARKEY, E. Jacqueline. When pictures drive foreign policy. *American Journalism Review*. December 1993. Dostupné z [www: http://www.ajr.org/article.asp?id=1579](http://www.ajr.org/article.asp?id=1579) (2.2. 2012)

zahraničnej politiky veľmi kriticky. Malo sa jednať o celkom revolučný fenomén, ktorý z ich perspektívy mal za negatívny následok:

- a) minimalizáciu, respektíve úplné odstránenie času potrebného na správne zhodnotenie politického rozhodnutia.
- b) potenciál médií ovplyvňovať obsah zahraničnej politiky americkej vlády prostredníctvom stimulovania tlaku verejnosti.

Sporným dôsledkom naopak bolo využitie nového typu spravodajských televízií ako operatívneho komunikačného kanálu medzi vládnymi predstaviteľmi. Ako príklad je uvádzané vyhlásenie ultimáta Saddámovi Husseinovi v roku 1991 prostredníctvom CNN, namiesto využitia oficiálnych komunikačných nástrojov americkej ambasády v Iraku.³¹ Tento prejav CNN efektu sa však dal podľa Albrightovej prirovnať k dvojsečnej zbrani. Jednanie totiž môže komplikovať nielen protivníkovi ale aj strane, ktorá sa rozhodne médiá pre tento krok využiť.³²

Mediálny tlak na vlády a ich predstaviteľov sa stal dôležitou témou aj v neskorších rokoch a nielen vďaka konfliktu v Iraku či Somálsku. Za ďalšie príklady sa označujú občianske vojny na území Balkánu. Vplyv médií bol pritom eminentný najmä v prípade Bosnianskeho a Kosovského konfliktu. Adresátom kritiky bol najmä americký prezident Bill Clinton, ktorý označil vplyv CNN za rozhodujúci v nátlaku na jeho administratívu smerom k ozbrojenej intervencii. Clinton sa totiž v priebehu prvej polovice 90. rokov usiloval o udržanie politiky neintervencie, čo sa mu však pre nátlak médií a ich reakciu na krvavé udalosti v Bosne nepodarilo.³³ Pre zhodnotenie postavenia CNN v rámci medzinárodného spoločenstva je výstižný napríklad výrok bývalého generálneho tajomníka OSN, Boutrus-Boutrus Gháliho, o tom že CNN je de facto 16. členom bezpečnostnej rady OSN.³⁴

Na základe štúdia politických memoárov, verejných alebo osobných rozhovorov Gilboa pripomína, že CNN efekt považuje za rozhodujúci faktor pri vytváraní

---

31 BBC Home, 1991: Mother of all battles begins; 17. januar. [online]

http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/january/17/newsid_2530000/2530375.stm (2.2.2012)

32 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 329

33 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 330

34 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International*

politických rozhodnutí napríklad americkí ministri zahraničných vecí Albrightová, Baker, Eagleburger alebo generálny tajomník OSN Gháli. Naopak ze nerelevantný prvok ho označil napríklad bývalý americký minister zahraničných vecí Powell.³⁵ Obecne možno konštatovať, že hodnotenie CNN efektu zo strany politikov má vždy zásadne veľmi subjektívny rozmer. Dôležitým aspektom je či médiá tlačia politikov do nimi „chceného“ alebo „nechceného“ rozhodnutia, odvolávajú sa na názor verejnosti. Toto rozdelenie je teda možné interpretovať tiež tak, že jednotliví politici, vzhľadom na vonkajšie okolnosť, ich program, politické a osobné presvedčenie boli viac alebo menej odolný voči tlaku médií a verejnosti. Pokiaľ tomuto tlaku podľahli, a priori považujú CNN efekt za významný faktor v rozhodovaní.

2.2 Vnímanie medzi žurnalistickou obcou

Debata o vplyve CNN efektu mala svoje korene práve v prostredí novinárskej obce. Jednalo sa tak čiastočne o reakciu na zážitky a skúsenosti z ich nasadenia v jednotlivých ozbrojených konfliktoch alebo rozhovory s významnými politikmi, ktorí sa k tejto téme vyjadrovali. Za prekvapujúce možno považovať, že k téme CNN efektu sa nevyjadrovali v hlavnej miere pracovníci televíznych ale naopak tlačných médií (The Washington Post, The New York Times, Boston Globe, etc.). Paradoxom tejto debaty však bol tiež fakt, že názor žurnalistickej obce, nebol jednoznačný a rozhodne sa neprikláňal k zvýrazňovaniu postavenia médií na úkor politiky.

Žurnalisti, ktorí sa vo svojich komentároch, článkoch či dokonca celých publikáciách na túto tému vyjadrovali svoj názor rozlične. Významným impulzom k „sebareflexii“ bola americká intervencia v Somálsku v roku 1995.³⁶ Argumentom bola najmä sila obrazu ale tiež schopnosť sprostredkované udalosti dopĺňovať komentárom. Médiá, respektíve žurnalisti v nich pracujúci, mohli sprostredkovaným obsahom, intenzitou či popisom udalostí usmerňovať verejnú mienku a tým vytvárať nátlak na vlády. Walter Goodman (The New York Times) tak napríklad otvorene označil prve zábery a reportáže zo zničeného Somálska prezentované po celom svete za faktor, ktorý

Studies Perspectives. 2005, Vol. 6, p. 329

35 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6, p. 331

36 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International*

zmenil rozhodnutie americkej administratívy.³⁷ Práve popísaný fenomén humanitárnych intervencií mal znamenať zdroj tých najintenzívnejších dojmov, ktoré determinovali jednanie novinárskej obce a respektíve tiež verejnosti a politikov.

Opačný názorový tábor novinárov vyjadrujúcich sa k téme CNN efektu zastával zdržanlivejšie stanovisko. Podľa nich mali médiá výrazný podiel na formovaní verejného názoru na dané konflikty ale sami o sebe nedokázali determinovať politické rozhodnutia. Nik Gowing, napríklad tvrdí, že médiá síce majú na politikov vplyv, ten však nie je natoľko silný, že môže determinovať ich politické rozhodnutia. Vo svojej práci uvádza dva príklady kedy západné vlády aj napriek masívnemu tlaku médií, nezmenili svoje stanovisko v otázke intervencie v Bosne.³⁸ Do protikladu s ňou dáva konflikt Burundi z roku 1996, kde aj napriek minimálnemu pokrytiu zo strany médií západné vlády zasiahli.³⁹ Odmietavé stanovisko spočíva v pripustení čiastočného vplyvu moderných médií na zmenu celkového nastavenia vzťahu médií a politiky, avšak zmienený CNN efekt nemá rozhodujúcu schopnosť ovplyvniť politické rozhodnutie.

2.3 Vnímanie medzi odbornou verejnosťou

Ako sme uviedli vyššie, pozornosť odbornej verejnosti získala otázka vplyvu moderných médií na zahraničnú politiku aj u iných vedných odborov ako je politická veda či komunikačné štúdiá. Psychológia či ekonomické vedy však videli význam CNN efektu v čiastočne inej rovine. Záujem spoločenských vied, tak ako ho vo svojej práci hodnotí Gilboa, však bola neadekvátna, respektíve výsledky odborných štúdií mali veľmi nejednoznačné výsledky. Dôvodom podľa neho mala byť absencia vedeckých

---

Studies Perspectives. 2005, Vol. 6. p. 331

37 GOODMAN, Walter. Critic's Notebook; Re Somalia: How Much Did TV Shape Policy?. 8. december 1992. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1992/12/08/washington/critic-s-notebook-re-somalia-how-much-did-tv-shape-policy.html?pagewanted=all&src=pm> (14.3.2012)

38 GOWING, Nik. Real Time Television Coverage of Armed Conflicts and Diplomatic Crises: Does it Pressure or Distort Foreign Policy Decision. Harvard University, The Joan Shorenstein Center on the Press, Politics and Public Policy. 1994. p. Dostupné z: http://www.hks.harvard.edu/presspol/publications/papers/working_papers/1994_01_gowing.pdf (2.2.2012) p.2

39 UNHCR, The IN Refugee Agency (1996): Human Rights Watch World Report 1996 – Burundi. 1. januar. [online] <http://www.unhcr.org/refworld/country,,HRW,,BDI,,3ae6a8a30,0.html> (13.3.2012)

metód a postupov, ktoré by zabezpečili relevantné výsledky výskumov a ich overiteľnosť.⁴⁰

Pozornosť odbornej verejnosti od prvej polovice 90. rokov spočívala predovšetkým v analýzach mediálneho pokrytia humanitárnych intervencií v oblastiach Kurdistanu (Severný Irak), Somálska a bývalej Juhoslávie. Najčastejšou metódou výskumu bola obsahová analýza mediálneho pokrytia (novín, televízií, etc.) a snaha preukázať pozitívne korelácie medzi mediálnym a politickým diskurzom. Výsledkom podobných štúdií boli vo väčšine prípadov preukázanie korelácií, no jednoznačnú kauzalitu týchto dvoch premenných sa dokázať nepodarilo. Na druhú stranu sa podobne veľké množstvo výskumov pokúšalo dokázať opačnú hypotézu, a to že politici sú voči tlaku médií imúnny a teda politické rozhodovanie nemôže byť ovplyvnené formou, rozsahom, či zameraním mediálneho pokrytia.

Zásadným impulzom pre výskum CNN efektu, sa stala občianska vojna v Somálsku v roku 1995, pri ktorej civilné obyvateľstvo trpelo nedostatkom potravín a terorizáciou zo strany súperiacich klanov.⁴¹ Západné médiá sa stali hlasom volajúcim po rozsiahlejšej intervencii západných krajín. Komplikovaná situácia a pozornosť médií vyvrcholila neúspešnou operáciou amerických jednotiek. Na základe tejto skúsenosti a analýze mediálneho pokrytia konfliktu sa medzi spoločenskými vedcami vytvorili intenzívna diskusia, ktorej výsledkom bolo rozdelenie vedeckej obce na dva odlišné tábory. Časť z nich považovala americký zásah za motivovaný čisto mediálnym tlakom a volaním po humanitárnom zásahu. Napríklad Mandelbaum, z pozície realistickej teórie medzinárodných vzťahov nenachádzal v americkej intervencii žiaden národný záujem. Z toho dôvodu označil vo svojej štúdií práve médiá za hlavný faktor determinujúci vojenský zásah.⁴² Opačná názorová skupina však dospela k záveru, že význam médií v konflikte nebol rozhodujúci faktor. CNN efekt bol označený za mýtus pričom americká intervencia bola považovaná za výsledok diplomatických a administratívnych jednaní, ktoré boli len nadpriemerne pokrývané zo strany médií.⁴³

---

40 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 333

41 UNHCR, The IN Refugee Agency (1995): Somalia: Civil War, Intervention and Withdrawal 1990 – 1995. 1. jul [online] <http://www.unhcr.org/refworld/country,,WRITENET,,SOM,,3ae6a6c98,0.html/13.3.2012>

42 MANDELBAUM, Michael. The Reluctance to Intervene. *Foreign Policy*, 1994, No. 95. p. 4

43 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect.

Výsledky jednotlivých výskumov sa však rôznia. Predmetom záujmu sa pochopiteľne nestali len konflikty v Iraku, Somálsku či Bosne. Napriek ďalším analýzám nedošli odborníci k jednoznačnému záveru o platnosti alebo neplatnosti kauzálneho vzťahu medzi mediálnym pokrytím a vybraného problému a zmenou názoru konkrétnej administratívy alebo politika.⁴⁴ Zásadnou nedoriešenou otázkou tak nie je či médiá môžu vždy ovplyvniť politické rozhodovanie, ale skôr za akých podmienok a do akej miery sú politici a vlády náchylní korigovať svoje postoje na zahranično politické otázky a výzvy v reakcii na ich mediálne pokrytie. Nevyhnutnou podmienkou ďalšieho výskumu by teda malo byť ustálenie všeobecne akceptovanej definície CNN efektu, zdokonalenie metodológie jeho výskumu a stanovenie prehľadnej škály intenzity, podľa ktorej možno konštatovať jeho prítomnosť či absenciu v jednotlivých skúmaných prípadoch.

International Studies Perspectives. 2005, Vol. 6. p. 335

44 GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. p. 335

3 Odborné definície CNN efektu

V súčasnej dobe neexistuje všeobecne akceptovaná definícia CNN efektu naprieč celým spoločenskovedným spektrom. S inými pracovnými definíciami pracujú navyše rôzne profesné skupiny, ako novinári alebo politici (vid. predchádzajúca podkapitola). Časť odbornej verejnosti napríklad kladie dôraz výhradne na otázku humanitárnych intervencií, ako spoločensky a politicky citlivej témy priťahujúcej pozornosť médií, z ktorej vyplýva tiež schopnosť vyvinúť potenciálne veľmi silný tlak aj na politickú sféru. Ďalšia časť odborníkov ale tiež žurnalistov upozorňuje na celkový vplyv na prácu médií a medzinárodne politickú komunikáciu. Všeobecne však možno konštatovať, že snahy o spochybnenie CNN efektu ako takého sa v odbornej literatúre neobjavujú. Možno teda usudzovať, že CNN efekt, napriek rôznym definíciám, či metodologickým nedostatkom nie je považovaný len za „atraktívny neologizmus“ ale fenomén hodný relevantnej vedeckej pozornosti.⁴⁵

V nasledujúcej časti sa pokúsím predstaviť stručný prehľad jestvujúcich prístupov a definícií. Ich rozlišujúcimi faktormi môžu byť napríklad jednotlivé skúmané aspekty vzťahov zahraničnej politiky a moderných médií alebo konkrétna výskumná metodika požitá jednotlivými autormi. V prípade kategorizácie definícií CNN efektu sa najčastejšie rozlišujú na tie, ktoré sa výhradne venujú nátlakovej schopnosti médií na politiku a na tie, ktoré CNN efekt zasadzujú do širšieho fenoménu rastúceho vplyvu médií na celú spoločnosť.⁴⁶

Väčšina autorov teda definuje CNN efekt pomocou jeho prejavov, respektíve dopadov na zahranično politickú scénu. Ekaterina Balabanova vo svojej štúdií, overuje elementárnu hypotézu, že CNN efekt je v najširšom slova zmysle situácia kedy má spravodajstvo „schopnosť tvoriť politiku.“⁴⁷ Gilboa CNN efekt popisuje ako globálne mediálne pokrytie realizované v reálnom čase so schopnosťou vnútiť vybrané témy politikom a zároveň urýchľovať tempo medzinárodnej komunikácie.⁴⁸ S podobným

---

45 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 28

46 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 29

47 BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and eastern Europe*. 1st ed. Liverpool : Ashgate, 2007. p. 5

48 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International

princípom vo svojej definícii pracuje tiež Shorr, ktorý tvrdí, že CNN efekt možno chápať ako spôsob, ktorým spravodajstvo ovplyvňuje tvorcov kľúčových rozhodnutí.⁴⁹

Iný prístup prezentuje vo svojej práci Neumanová, pričom CNN efekt popisuje na pozadí dopadu mediálneho pokrytia na fázu nielen prvotného rozhodovania, ale tiež nasledovné obdobie intervencie, dlhodobého nasadenia a následného sťahovania jednotiek. Obecne tvrdí, že CNN efekt má schopnosť donútiť tvorcov politických rozhodnutí k vojenskej intervencii ale tiež ich donútiť tú istú misiu ukončiť.⁵⁰ Feist podobne ako predchádzajúci autori popisuje CNN efekt ako stav kedy závažné informácie a obrazy vysielané v televízii, majú schopnosť zapríčiniť vojenskú intervenciu krajiny hoci nie je v jej národnom záujme.⁵¹ Nutné je ale upozorniť, že túto definíciu vzťahoval výhradne na zahraničnú politiku USA. Livingstone v tomto kontexte podobne upozorňuje na to, že za CNN efekt sa dá vnímať v súvislosti s obecným trendom straty politickej kontroly elitných tvorcov rozhodnutí na úkor médií.⁵² Livingstone je zároveň autorom pravdepodobne všeobecne najpoužívanejšej komplexnej definície CNN efektu pomocou prostredníctvom troch hlavných dimenzií jeho prejavov. Sú to v originále „impediment effect, agenda setting effect a acceletating effect“. Podľa Livingstona je CNN efekt situácia, ktorá sa prejavuje vplyvom moderných médií na zahraničnú politiku prostredníctvom efektu potenciálnej prekážky či brzdy prijímaných rozhodnutí, schopnosťou nastoľovania, respektíve ovplyvňovania obsahu politickej agendy a efektom zrýchľovania procesu prijímania politických rozhodnutí’.

3.1 Dimenzionálna definícia

Analytickú definíciu konceptu CNN efektu sa vo svojom teoretickom úvode k štúdiu *The CNN Effect in Action*, pokúša predložiť Babak Bahador. Na jeho prístupe sa najviac podpísala práve tradičná trojdimenzionálna definícia prejavov CNN efektu,

---

Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 28.

49 SCHORR, D. CNN effect: Edge of seat diplomacy. *Christian science monitor*. 27. november 1998. p. 11

50 NEUMAN, J. *Lights, Camera, War*. New York : St Martin’s Press, 1996. p. 14

51 FEIST, S. Facing down the global village: The media impal. In. KUGLER, R; FROST, E. (eds.), *The global century*. Washington DC : National Defense University Press. p.709

52 LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effet: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R - 18. 1997. Dostupné z: <http://tamilnation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012)

ktorú vypracoval Livingstone. Za najdôležitejší prínos Bahadora však možno považovať snahu o sumarizáciu odlišných prístupov, respektíve snahu o rozšírenie na ďalšie potenciálne dopady efektu. Predpokladom pre stanovenie základných prejavov CNN efektu však Bahador v úvode samostatne definuje: a) objekt CNN efektu, teda kto alebo čo je hlavným hýbateľom, b) subjekt CNN efektu, teda čo alebo kto je predmetom ovplyvňovania. Až následne sa dostáva k základným prejavom CNN efektu, ktoré popisuje v niekoľkých základných rovinách.⁵³

3.1.1 Objekt CNN efektu

Za objekty, respektíve hlavných „agentov“ CNN efektu Bahador nepovažuje len televíziu CNN. Tá je z pohľadu jeho logiky len určitým vrcholcom ľadovca či symbolom celého fenoménu. Pri analýze ostatných definícií CNN efektu tak možno za hlavného aktéra považovať globálne „real-time médiá“ (Livingstone), obecné „real-time komunikačné technológie“ (Robinson), samotné vysielané informácie (Nye). Faktickým výsledkom tohto rozdelenia je zistenie, že všetky tri definície poukazujú na jediný fenomén. Bez samotných vysielaných informácií, moderných technológií ani konkrétnych médií by žiaden CNN efekt vzniknúť nemohol. Možnosť získavania informácií okamžite, moderné technológie prenosu informácií a jednotlivé televízie, ktoré zaviedli formát real-time vysielania vytvorili faktický základ pre skúmané dopady CNN efektu na vlády a zahraničnú politiku obecné. V tejto súvislosti Bahador uvádza niekoľko ďalších dôležitých podmienok. Prejavy CNN efektu pozorovateľné a preukázane v prostredí západných a hospodársky vyspelých krajín. Okrem podmienky hospodárskej vyspelosti však uvádza tiež fakt, že krajiny prešli vývojom intenzívneho nárastu televíznej sledovanosti. Väčšina divákov navyše považuje televíziu za primárny zdroj informácií s najväčšou mierou dôveryhodnosti.⁵⁴

Aktérom, respektíve objektom CNN efektu teda nie sú len televízne stanice ale vďaka technologickému pokroku svoj vplyv paradoxne nestratili ani denníky. Tlačené a elektronické verzie mienkotvorných denníkov si udržujú svoj význam predovšetkým u vybranej skupiny politických elít. Za štandardný kanál udržovania kontaktu s názorom

---

53 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. P.

54 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war*

verejnosti je považovaný najmä úvodník a komentáre vybraných mienkotvorných denníkov. Spomínané médiá teda nemajú zásadný význam v rýchlosti či bezprostrednosti zdieľania informácie, ale najmä tlaku na verejnosť a politické elity prostredníctvom formulovania konkrétnych postojov či kritiky.⁵⁵

Tretou skupinou prispievajúcou k prejavom CNN efektu je internet. Babador pri vypracovávaní svojej štúdie v roku 2007 nebol presvedčený o význame internetu v šírení informácií, hoci predpokladal jeho rastúci význam. V tejto súvislosti sa internetu nevenoval ani z dôvodu, že väčšina súhrnných definícií CNN efektu bola vytváraná v prvej polovici 90. rokov kedy bolo rozšírenie internetu aj medzi západnými domácnosťami zanedbateľné.⁵⁶ Napriek tomuto zdôvodneniu je zrejmé, že internet má v šírení spravodajského obsahu v posledných rokoch enormný význam. Trendom posledných rokov, ktorého potenciál sa stále nezdá vyčerpaný sú blogy ale najmä sociálne siete. Toho dôkazom môže byť napríklad kampaň KONY 2012, volajúca po zadržaní ugandského vojnového zločinca, Josepha Konyho. Video šírene prostredníctvom sociálnych sietí získalo za niekoľko týždňov viac ako 80 miliónov prehratí, pričom kampaň podporili viacerí svetoví politici. Reagujúc na nátlak verejnosti sa téma vojnových zločinov v Afrike dostala do agendy americkej administratívy, ktorá do Ugandy vyslala jednotku vojenských poradcov, asistujúcich při dopadnutí Josepha Konyho.⁵⁷ Práve spomínaná kampaň môže ilustrovať rastúci potenciál internetu, ktorý v spojení s tradičnými médiami ako televízia alebo noviny predstavujú najdôležitejšie objekty CNN efektu.

3.1.2 Subjekt CNN efektu

Pri pokuse o zjednocujúcu definíciu CNN efektu, je nevyhnutné zaoberať sa nielen otázkou kto, respektíve čo je objektom CNN efektu. Rovnako dôležitou otázkou je problematika, na čom a na kom sa CNN efekt môže prejavíť, či koho ovplyvňovať. Za subjekty CNN efektu možno považovať napríklad zahraničnú politiku, diplomaciu,

---

in Kosovo. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 5

55 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 6

56 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 6

57 HOLLOGAN, Anna (2012): Invisible Childrens Kony Campaign gets support of ICC prosecutor; BBC News Africa, 8. marec. [online] <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17303179> (2.4.2012)

domáce publikum, politické elity ale tiež verejnú mienku ako takú. Samostatnou sférou je vojenská oblasť, pre popisovaný význam humanitárnych intervencií. V tomto kontexte teda možno hovoriť o troch základných oblastiach vplyvu CNN efektu: verejná mienka, vojenská taktika a stratégia, diplomacia a zahraničná politika.⁵⁸

3.1.2 Prejavy CNN efektu

Odkedy sa stal CNN efekt na začiatku 90. rokov predmetom záujmu odbornej verejnosti sa najväčšia pozornosť venuje predovšetkým otázke jeho potenciálnych praktických dopadov. V závislosti od konkrétneho výskumného odboru či profesionálnej oblasti sa menia aj zdôrazňované prejavy CNN efektu. V zhodne s predchádzajúcimi kapitolami sa budeme venovať otázke dopadov na tri základné sféry: vojenskú stratégiu, zahraničnú politiku a verejnú mienku. Aj napriek tomuto vymedzeniu však môžeme sledovať, že jednotliví autori dospeli k rozličným a často protikladným záverom. V nasledujúcej časti sa pokúsime predložiť sumár jednotlivých prejavov CNN efektu tak ako ich vo svojej práci kategorizuje Bahador, Livingstone a ďalší autori. Všetky spomínané efekty sa môžu prejavovať samostatne, ale tiež paralelne.

a) Urýchľovací efekt (accelerant effect)

CNN efekt môže na politickú scénu pôsobiť ako určitý zrýchľujúci faktor. To znamená, že moderné technológie zapríčiňujú minimalizáciu času potrebného na prenos určitej informácie z miesta deja k publiku, respektíve voličom. Priamo úmerne tomu sa znižuje tiež schopnosť prípravy adekvátnej politickej reakcie zodpovedných elít. Informácie sa už teda z dnešného bojiska nedostávajú s oneskorením niekoľkých dní či hodín ale okamžite.⁵⁹ Čas potrebný na strategické zhodnotenie situácie či prípadnú kamufláž sa teda celkom vytratil. Vlády, respektíve konkrétni zodpovední politici sú tak „vedení k prijímaniu urýchlených rozhodnutí bez toho aby mali dostatok relevantných faktov.“⁶⁰ Ako štandardný príklad tohto efektu zvykne byť uvádzaná Kubánska kríza z

58 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 7

59 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 39

60 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war*

roku 1962, kedy mal americký prezident J. F. Kennedy celkom šesť dní na analýzu celej situácie, v tichosti a bez mediálnej hystérie.⁶¹ Dnes by bola podobná situácia nereálna.

Zrýchľujúci efekt však podľa Livingstona môže mať aj pozitívne dopady. Na základe jeho štúdie dospel k záveru, že vďaka CNN efektu, môžu vlády výrazne rýchlejšie využívať potenciál médií ako komunikačného a mobilizačného kanála smerom verejnosti ale tiež cudzím vládam.⁶²

b) Prekážka (impediment effect)

Prejav CNN efektu ako prekážky v realizácii politických rozhodnutí nie je nevyhnutné dávať do spojitosti len s modernými technológiami. V priebehu 60. Rokoch, kedy americké médiá informovali o neúspechoch americkej operácie vo Vietname, práve ostrá kritika zo strany médií, či publikovanie citlivých záberov z operácie Tet v roku 1968, výrazne negatívne ovplyvnili verejnú mienku o americkej vojenskej účasti vo Vietname.⁶³ Práve vojna vo Vietname, ako prvý dôležitý konflikt bez akejkoľvek formy štátnej či armádnej cenzúry, respektíve takzvaný vietnamský syndróm, zmenil prístup viacerých politikov k forme spolupráce armády a médií pri informovaní z miesta konfliktu.⁶⁴

Nové technológie, spoločenské a politické zmeny od konca 80. rokov však tento aspekt vzťahu medzinárodnej politiky a médií priviedli do novej kvalitatívnej úrovne. Livingstone vo svojej štúdii rozlišuje dve formy „impediment CNN effect“, odlišujúce sa svojim mechanizmom a primárnou cieľovou skupinou.⁶⁵

---

in Kosovo. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 7

⁶¹ GOWING, Nik. Real Time Television Coverage of Armed Conflicts and Diplomatic Crises: Does it Pressure or Distort Foreign Policy Decision. Harvard University, The Joan Shorenstein Center on the Press, Politics and Public Policy. 1994. p. Dostupné z: http://www.hks.harvard.edu/presspol/publications/papers/working_papers/1994_01_gowing.pdf (2.2.2012) p. 1

⁶² LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R - 18. 1997. Dostupné z: <http://tamilation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012). p.3

⁶³ McLAUGHLIN, Erin. Television Coverage of the Vietnam War and the Vietnam Veteran. 2012. Dostupné z: <http://www.warbirdforum.com/media.htm> (2.2. 2012)

⁶⁴ Venable, Barry (2002): The Army and the Media. The Institute of Communications Studies, University of Leeds. [online] <http://ics-www.leeds.ac.uk/papers/vp01.cfm?outfit=pmt&folder=34&paper=499> (12.3.2012)

⁶⁵ LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R -

Prvá forma odkazuje na emotívne vypjatý a citlivý obsah. Šírený obsah, jeho načasovanie a zaradenie to kontextu môže podobne ako v prípade vojny vo Vietname vzbudiť verejné obavy nad opodstatnenosťou a legitimitou konfliktu. Obrazy zrútených helikoptér amerického námorníctva a lynčovaných príslušníkov ozbrojených síl v uliciach Mogadisha vzbudili emotívnu reakciu a neistotu americkej verejnosti ohľadne opodstatnenosti operácii v prospech americkej národnej bezpečnosti a vystavili ostrej kritike predstaviteľov armády a ministerstva zahraničných vecí.⁶⁶ Po odvysielaní prvých televíznych prenosov 4. a 5. októbra volali do Bieleho domu tisíce Američanov požadujúcich stiahnutie amerických jednotiek.⁶⁷ Pôvodné volanie vo intervencii sa tak rýchlo zmenilo na celkom opačne orientovaný názor.⁶⁸

Uvedomujúc si toto riziko, armádny plánovači v prípade konfliktu v Perzskom zálive modifikovali taktiku spolupráce s médiami, kedy sa skupiny reportérov mohli pohybovať v „exkluzívnom“ bojovom pásme, avšak len pod velením priradeného dôstojníka. Armáda mala teda relatívnu kontrolu nad tým, aké správy a obrazy z miesta bojov sa do médií dostanú či nedostanú.⁶⁹

Za druhú formu prejavu „impediment efekt“ je považovaná otázka mediálneho šírenia strategických alebo inak citlivých informácií. Je teda celkom bežné, že informácie z verejných televíznych kanálov sú podrobne analyzované tiež jednotlivými stranami participujúcimi na konflikte. Médiá teda musia veľmi opatrne pracovať s informáciami a dezinformáciami, ktoré sú v každom konflikte zámerne šírené. Zároveň platí, že médiá môžu zverejňovanými informáciami, ktoré neprešli operatívnou kontrolou poskytnúť nepriateľovi zvlášť citlivé údaje ohrozujúce alebo znemožňujúce vojenské alebo politické plány. Tento aspekt je posilnený tlakom moderných médií po

18. 1997. Dostupné z: <http://tamilnation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012). p. 2; Bahador, Babak (2007): *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*, New York: Palgrave Macmillan. p. 8

66 LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R - 18. 1997. Dostupné z: <http://tamilnation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012). p. 4

67 SHARKEY, E. Jacqueline. When pictures drive foreign policy. *American Journalism Review*. December 1993. Dostupné z [www: http://www.ajr.org/article.asp?id=1579](http://www.ajr.org/article.asp?id=1579) (2.2. 2012)

68 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 8

69 LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R -

čo najrýchlejšom, respektíve priamom prenose informácií. Výsledkom tohto tlaku a honby po exkluzívnosti je tiež minimalizácia overovania a kontroly zverejneného materiálu v redakciách v zvýšenie pravdepodobnosti úniku bezpečnostne citlivých alebo mystifikujúcich informácií.⁷⁰

c) „Agenda setting“ efekt

Schopnosť médií ovplyvňovať zahraničnopolitické rozhodnutia štátov, respektíve zodpovedných politických aktérov a inštitúcií sa dá považovať za najvýznamnejší z popisovaných prejavov CNN efektu. Z toho dôvodu ho možno v súlade popísaným vnímaním u politickej elity označiť za najkontroverznejší a najdiskutovanejší z pomedzi ostatných prejavov. Spomenutá kontroverzia predovšetkým u medzinárodne politických aktérov plynie tiež z neistej merateľnosti tohto vplyvu.

Efekt agenda settingu teoreticky a terminologicky vychádza z obecné užívanej teórie v politológii, sociológii a mediálnych štúdiách o „*modele presadzovania určitých tém do verejného diskurzu a súčasne vylučovaní určitých tém z tohto diskurzu, ktorý prebieha vo vzájomnej interakcii troch agend, podľa voľby premennej v konkrétnom výzkuve (a) verejnej, b) politickej, c) mediálnej*“.⁷¹ Z hľadiska mediálnych štúdií je zásadné pripomenúť práve hypotézu o agenda settingu, ktorú v roku 1972 formulovali autori Donald Shaw a Maxwell McCombs. Takzvaná Chapel Hill štúdia pracovala s hypotézou o vzájomnej korelácii postojov nerozhodnutých voličov a množstva mediálneho obsahu vzťahujúcich sa k rôznym volebným a politickým témam.⁷² Výskum vzájomné ovplyvňovanie preukázal, čím sa potvrdil predpoklad, že médiá majú silný vplyv na výber tém, ktoré voliči a zároveň príjemcovia mediálnych zdelení považujú za dôležité. Finálnym výstupom výskumu z Chapel Hill bolo, že „*masové médiá nastoľujú verejnosti jej agendu*“.⁷³

---

18. 1997. Dostupné z: <http://tamilnation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012). p. 5

70 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 8

71 REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1st ed. Praha : Portál, 2004. p. 16

72 McCOMBS, Maxwell; SHAW, Donald. The Agenda-setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*. 1972. Vol. No. 2. p. 177

73 REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1st ed. Praha : Portál, 2004. p. 16-17

Kauzalita tohto mechanizmu funguje podľa teoretikov CNN efektu podobným spôsobom aj vo vzťahu k politickej agende, respektíve politická agenda citlivo reaguje na zmeny verejnej agendy. Zjednodušený model tohto mechanizmu popisuje vo svojej štúdií Jakobsen, kde sa zameriava predovšetkým na vysporiadanie sa západných vlád s problematikou mediálneho tlaku počas humanitárnych kríz. Príčinný mechanizmus CNN efektu má byť koncipovaný nasledovným spôsobom: mediálne pokrytie utrpenia a zverstiev prostredníctvom tlačných a televíznych médií vyvolá záujem takzvaných „opinion leadars“ a mienkotvorných žurnalistov, ktorý požadujú aby západ konal. Toto volanie formuje verejnú mienku a tlak na západné vlády sa stane neznesiteľný. Západné vlády reagujú na tlak verejnosti (voličov) a konajú.⁷⁴ Inými slovami, platí priama úmera že udalosti, ktoré získajú najväčšie mediálne pokrytie sa zároveň stávajú tými, ktoré získajú najviac zahranično politickej pozornosti a zdrojov.⁷⁵

Hoci je prehnané konštatovať, že médiá tvoria napríklad zahraničnú politiku západných štátov, je zrejme že u vybraného typu konfliktov, či špecifických okolností je obsah zahranično politickej agendy vytváraní v reflexii na mediálne pokrytie.⁷⁶ Existujú dva extrémny tohto efektu. Prvým môže byť situácia kedy médiá svojim informovaním zmenia poradie už jestvujúcich politických priorít a vybranú tému tak „pretlačia“ na prioritné miesto. Opačným extrémom je naopak situácia kedy vlády strácajú svoju nezávislosť s zahraničnou politikou len zrkadlí spravodajskú agendu.⁷⁷

Za typické príklady prejavu tohto efektu sa (podobne ako u predchádzajúceho prejavu CNN efektu) považujú najmä humanitárne intervencie. Zdôvodnenie výberu humanitárnych intervencií ako oblasti, ktorá je médiami nadštandardne pokrývaná sa odôvodňuje ekonomickou motiváciou západných médií, vo väčšine prípadov pracujúcich na komerčnom princípe. Snaha po komerčnom úspechu, respektíve zisku, je podmienená dostatočnou sledovanosťou. Vysokú sledovanosť sa televízne stanice pokúšaj zabezpečiť rozličným spôsobom pričom štandardnou cestou je aj výber

74 JAKOBSEN, Viggo, Peter. Focus on the CNN Effect Misses the Point: The Real Media Impact on Conflict Management is Invisible and Indirect. *Journal of peace research*. 2000, Vol. 37, No. 2. p. 132

75 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 9

76 LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R - 18. 1997. Dostupné z: <http://tamiltonation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012). p. 6

77 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 9-10

atraktívnych a „senzačných“ tém. V mediálnej logike sa za tieto témy považujú napríklad ozbrojené konflikty či násilie obecné. Sú to práve konflikty, ktoré budia najväčší záujem v kategórii headline news.⁷⁸ Na druhú stranu však v rámci tej istej logiky platí princíp, že pokiaľ sa stane niektorá z udalostí menej aktuálna či zaujímavá, okamžite ju nahrádza nová čo je ale v priamom rozpore s podstatou zahraničnej politiky, ktorá sa má vytvárať v dlhodobej perspektíve.⁷⁹ Avšak aj v prípade humanitárnych intervencií⁸⁰ je možné nájsť viacero sporných prípadov. Tie síce nevyvracajú platnosť hypotézy avšak poukazujú na fakt, že nie všetky humanitárne krízy sú pre médiá a de facto tiež zahraničnú politiku západných štátov dostatočne zaujímavé.

d) Súvisiace prejavy

Babador vo svojej štúdií k prejavom CNN efektu, na rozdiel od Livingstona rozširuje ponuku troch základných prejavov o takzvané súvisiace prejavy. V zmysle autorovej logiky, v niektorých prípadoch nemusí dôjsť k samotnému ovplyvneniu v podobe už popísaných troch prejavov. Podstatné podľa Bahadora je, že politici či vojenský plánovači s významným vplyvom médií počítajú, čomu prispôsobujú prípravnú ale tiež realizačnú fázu svojich zámerov. Médiá teda k rozličným udalostiam sú pripúšťané selektívne, či vo vopred stanovenej intenzite, čím môžu byť regulované očakávané prejavy CNN efektu.⁸¹ V tejto súvislosti odborná literatúra pripomína tiež takzvaný propaganda efekt. Propaganda je obecné v komunikačnej teórii chápaná ako „systematická snaha o formovanie predstáv, ovplyvňovanie a usmerňovanie citov, vôle, postojov, názorov, mienky a chovania ľudí za účelom dosiahnutia takej reakcie, ktorá je v súlade s úmyslami a potrebami propagandistu“.⁸² Propagandista teda môže byť ktorákoľvek strana využívajúca médiá k ovplyvňovaniu ostatných prostredníctvom presadzovania svojich názorov. V prípade jedného z vplyvov CNN efektu sa však uvádza kontext výhradne vládnucej strany. Historickým predstupňom dnešnej

---

78 BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and eastern Europe*. 1st ed. Liverpool : Ashgate, 2007. p. 3

79 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 10

80 BAJORIA, Jayshree (2011): The Dilemma of Humanitarian Intervention. The Council on Foreign Relation; 24. marec. [online] <http://www.cfr.org/human-rights/dilemma-humanitarian-intervention/p16524> (2.3. 2012)

81 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 10

82 REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1st ed. Praha : Portál, 2004. p. 192

propagandy, ktorý dosiahol vysokú profesionálnu úroveň v oblasti spolupráce vlády a médií bola propaganda počas druhej svetovej vojny.⁸³ Na súvislosť s dnešným vzťahmi štátov a moderných médií je dôležité upozorniť v súvislosti s tým, že tradičné metódy propagandy sa s vývojom nových komunikačných technológií dostávajú na celkom novú úroveň.

e) „Challenging effect“

„Challenging effect“ je posledný z dvoch doplnujúcich prejavov CNN efektu tak ako ho predstavuje Bahador. Tento prejav sa neuvádza ani žiadnej z ďalších definícií CNN efektu od ostatných autorov. Sporný je tiež fakt že tento prejav CNN efektu vo svojej podstate koliduje s dvoma základnými prejavmi, ktoré sú definované v predchádzajúcich podkapitolách. Sú to tzv. nátlakový efekt a efekt nastoľovania agendy. Challenging efekt sa podľa Bahadora, týka výhradne takzvanej pred konfliktnej pričom nátlakový efekt výhradne stavu už prebiehajúceho konfliktu. Rozdeľ oproti efektu nastoľovania agendy podľa spočíva v tom, že „agenda setting“ efekt popisuje formálny mechanizmus tvorby politiky, pokiaľ „challenging effect“ reflektuje faktickú podstatu politiky.⁸⁴ Otázne však ostáva nakoľko je táto dimenzia prejavu CNN efektu pri hľadaní uspokojivej definície potrebná. Ostatní autori v tejto veci svoje stanovisko nezaujali. Z nášho pohľadu nemá Bahadorove rozšírenie troch základných prejavov zásadný význam, nakoľko len rozvádza už jestvujúce a už akceptované kategórie.

f) Doplnujúce prejavy podľa iných autorov

Po Livingstonovom pokuse definovať CNN efekt pomocou jeho hlavných prejavov sa usilovali jeho definíciu otestovať či doplniť aj ďalší autori. Sumár rozličných prejavov sa tak CNN efektu rôzne upravuje alebo rozširuje, najčastejšie však vystihujú podobné prejavy avšak s inými pomenovaniami.

Za tento prípad sa dá považovať aj Robinsonov prístup, ktorý rozoznáva ďalší z prejavov CNN efektu a to, „potential CNN effect“. Jeho podstatou je snaha poukázať na

---

83 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 10-11

84 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war*

situáciu kedy si tvorcovia politických rozhodnutí pri ich vytváraní uvedomujú spôsob akým médiá o konkrétnej otázke môžu potenciálne informovať či ju interpretovať. Táto hrozba negatívneho mediálneho pokrytia môže mať podľa Robinsona za následok zmenu chovania politikov.⁸⁵

Freedman zavádza pre označenie ďalšieho prejavu CNN efektu, eufemistický výraz, „body bag effect“.⁸⁶ Označuje ním schopnosť médií ovplyvniť politické rozhodnutia týkajúce sa vyslania či stiahnutia ozbrojených síl z vojnového konfliktu vďaka vysielaným záberom zobrazujúcim utrpenie, či obeť násilia. Spomínaný „bodybag effect“ sa v tomto kontexte môže považovať za jeden z prejavov zrýchľujúceho efektu, alebo naopak takzvaného efektu brzdy či prekážky. V literatúre sa za typický príklad považuje ovplyvnenie americkej diplomacie váhajúcej s intervenciou v kosovskom konflikte v roku 1998. Práve séria reportáží zobrazujúca desiatky obetí etnických čistiek v krajine v spomenutých „body bags“, mala toto schvaľovanie výrazne urýchliť.⁸⁷

Za podnetné rozdelenie považujeme napríklad prístup Nicholasa Wheelera. Ten rozdeľuje potenciálne efekty mediálneho pokrytia na takzvané „určujúce“ a „umožňujúce“ avšak len „určujúce efekty“ predpokladajú možnosť reálne ovplyvňovať politiku. Wheelerova logika na rozdiel od väčšiny ostatných autorov predpokladá, že nie médiá nútia politikov k aktivite ale naopak politikom práve médiá umožňujú sledovať názor verejnosti a jej ochotu k potenciálnej intervencii, respektíve médiá dokážu s verejnosťou manipulovať tak aký je záujem politickej reprezentácie.⁸⁸

S doplňujúcim rozdelením možných prejavov CNN efektu prišiel aj Robinson, ktorý vo svojej štúdií z roku 2002 rozdeľuje na „silný“ a „slabý“ CNN efekt. Vo svojom prístupe však Robinson na rozdiel od ostatných autorov ponecháva istú rezervu, pretože tvrdí, že médiá priamo nemajú schopnosť determinovať prijatie daného rozhodnutia.

---

in Kosovo. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 11

85 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 40

86 Poznámka: Odkaz na vaky slúžiace na dočasné uschovanie zesnulých príslušníkov ozbrojených síl.

87 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 181

88 WHEELER, N. *Saving strangers: Humanitarian Interventions in International Society*. New York : Oxford University Press, 2000. p. 300

Finálne rozhodnutia sú podľa neho vždy v kompetencii politikov avšak k niektorým rozhodnutiam nie je dostatočná politická ochota dospieť pokiaľ sa o problém nezaujímajú médiá.⁸⁹ V tomto kontexte môžeme tvrdiť, že Robinsonov „silný“ CNN efekt má viacero spoločných menovateľov s prejavom moderných médií ako „agenda settera“.

---

89 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London

4 Metodiky výskumu CNN efektu

Bez ohľadu na rozličné definície CNN efektu, je možné konštatovať, že snahou väčšiny autorov študujúcich CNN efekt je analyzovať presnú mieru vplyvu moderných médií na podobu a tvorbu zahraničnej politiky. Pri tejto snahe však väčšina autorov naráža na latentný problém spoločenských vied, ktorým je obecná nízka schopnosť overovať stanovené hypotézy. V prípade snahy o merateľnosť vplyvu médií na konkrétnych politických aktéroch navyše dospejeme k problému, že daným osobám do „do hláv nikdy neuvidíme“.⁹⁰ Pokus o empirickú verifikáciu dát tak naráža na množstvo metodologických problémov a prekážok. Robinson otvorene priznáva, že sa jedná o snahu „popísať nepopísateľné“.⁹¹

Napriek tomu však väčšina autorov, usilujúcich sa o empirické overenie hlavných hypotéz teórie CNN efektu využila niekoľko rozličných výskumných metód. Literatúra spomína štyri základné metódy. Prvá z nich je založená predovšetkým na analýze osobných rozhovoroch s politikmi, druhá na skúmaní spôsobu informovania o politických zmenách, tretia na kvantitatívnej analýze mediálnych obsahov a ich vzťahu k politickému vývoju a štvrtý na skúmaní vzájomných interakcií politiky pomocou kombinácie spomenutých metód.

4.1 Výskum založený na analýze hĺbkových rozhovorov

Základným charakteristickým znakom výskumu CNN efektu založeného na hĺbkových rozhovoroch je predovšetkým to, že sa jedná o prístup najčastejšie užívaný novinárskou obcou a naopak výrazne menej odborníkmi spoločenských vied. Príčinou tohto stavu je predovšetkým fakt, že autori zameriavajúci sa na túto metódu majú tendenciu skúmať len jeden smer ovplyvňovania politiky a médií, a to ako médiá ovplyvňujú prijímanie politických rozhodnutí. Nezanedbateľný je tiež fakt, že metóda osobných rozhovorov je žurnalistickému povolaniu z podstaty blízka. Systém výskumnej metódy spočíva vo výbere kľúčových aktérov a tvorcov strategických

---

and New York : Routledge, 2002. p. 37–38

90 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 16

91 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London

rozhodnutí, s ktorými autor realizuje hĺbkový rozhovor. Následne sa získané informácie porovnávajú s autorovou vlastnou analýzou popisovaných udalostí. Výsledkom tohto postupu má byť potvrdenie alebo vyvrátenie závislosti medzi mediálnym pokrytím vybranej udalosti, mediálnym tlakom a prijatým politickým rozhodnutím.

Analýza CNN efektu založená na jeho skúmaní pomocou osobných rozhovorov, má však viacero sporných bodov. Ako príklad podobného výskumu sa uvádza štúdia Nika Gowinga, ktorý realizoval viac ako 100 rozhovorov. Tento postup však kritizuje napríklad Robinson ako nesystematický, absentujúci jednotnú výskumnú stratégiu, čím je ohrozená najmä reliabilita záverov.⁹² Bahadorova kritika Gowingovej štúdie tiež upozorňuje na fakt, že dosiahnuté výsledky „trpeli“ zásadnými nejednoznačnosťami, respektíve viacero dokazovaných aktérov vplyv médií absolútne potvrdzovalo či absolútne odmietalo čo neumožňuje potvrdiť jednoznačné kauzality.⁹³

Z nášho pohľadu považujeme za najproblematickejšie aspekty dizajnu výskumu to, že výber dotazovaných osobností, respektíve tvorcov politických rozhodnutí nemá vytvorenú žiadnu jasnú štruktúru, respektíve nie je možné sumarizovať všetkých zásadných aktérov. Ich výpovede sú navyše vždy odrazom ich subjektívneho vnímania situácie, čo znamená, že dotazovaný si nemusí pamätať všetky podrobnosti, alebo môže pri odpovediach zámerne zavádzať. Pokiaľ by politik pripustil, že hlavným faktorom v jeho rozhodovaní bol mediálny tlak, pred verejnosťou by pôsobil ako slabý či nerozhodný politik.

4.2 Výskum založený na kvalitatívnej analýze médií

Ako vzor tohto prístupu sa v literatúre spomína štúdia Martina Shawa, ktorý na príklade prenasledovania kurdskeho obyvateľstva v severnom Iraku popisuje pôsobenie médií prostredníctvom takzvaného „framingu“. Svoj prístup k štúdiu CNN efektu založil na obsahovej analýze mediálnych obsahov vo vybranom období a konkrétnou tematikou. Jeho výskumným materiálom bol mediálny obsah publikovaný v britskom

---

and New York : Routledge, 2002. p. 16

92 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 17

93 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war*

spravodajstve (televízne, rozhlasové spravodajstvo a denníky), pričom sa zamerlal na obdobie od vypuknutia vybranej krízy a mediálnu kritiku britských politických činiteľov v súvislosti s ich nečinnosťou. Vo svojej práci vysledoval názorový „obrat“ médií, ktoré zmenili spôsob (hodnotové zameranie) informovania o udalosti od povstaleckého boja k prenasledovaniu nevinných obetí a zodpovednosť západu za utrpenie utečencov. Obzvlášť kontrastnými mali byť poukazy na neochotu britských politikov zasiahnuť v oblasti. Shaw považoval framing v tomto prípade za účinný, pretože dosiahol obrat vo vnímaní britskej verejnosti a politiky. Do kontrastu s „framingom“ prenasledovania kurdskeho obyvateľstva dáva Shaw šítske povstanie na juhu Iraku, ktoré nezískalo väčšiu pozornosť médií ani verejnosti napriek výrazne vyšším stratám na životoch. Za podobné situácie sa dajú považovať príklady konfliktov v Rwande či Sudáne. Príčinami nezájmu médií mal však byť technický nedostatok vizuálneho materiálu ale tiež nezrozumiteľnosť politickej situácie v regióne pre médiá.

Kritika prístupu Martina Shawa je založená najmä na neschopnosti zahrnúť do štúdie ďalšie faktory ovplyvňujúce situáciu a nazeranie médií. Z nášho pohľadu považujeme sa nedostatok jeho prístupu tiež absenciu využitia kvantifikovateľných dát, ktoré by jeho výskumným záverom dodali väčšiu hodnovernosť.

4.3 Výskum založený na kvantitatívnej analýze médií

Za prínos k schopnosti efektívnejšie kvantifikovať a teda exaktnejšie overiť platnosť či neplatnosť hypotézy CNN efektu sa dá považovať prístup, ktorý vo svojej štúdií využili Livingstone a Eachus. Jeho ťažisko spočíva v obsahovej analýze mediálnych obsahov vybraných médií za stanovenú dobu. Výstupy z analýzy, teda graf výskytu množstva mediálneho obsahu pokrývajúceho vybraný problém porovnávali s vývojom oficiálneho stanoviska politikov a tvorcov zásadných rozhodnutí. Porovnaním dvoch časových osí sa autori pokúsili identifikovať prítomnosť či neprítomnosť CNN efektu v danom prípade.⁹⁴

---

in Kosovo. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 23

94 LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R -18. 1997. [online]. Dostupné z: <http://tamilnation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012)

Autori teda a priori akceptujú existenciu CNN efektu, avšak stanovujú dve podmienky jeho prítomnosti. Pre ilustráciu možno zjednodušene konštatovať, že hlavným predpokladom, ktorý má potvrdzovať prítomnosť CNN efektu je situácia kedy väčšina mediálneho pokrytia predchádza zmenu politického rozhodnutia. Naopak o prítomnosti CNN efektu nemožno hovoriť pokiaľ je väčšina mediálneho pokrytia problému realizovaná až v „závese“ za stanovením rozhodujúceho politického rozhodnutia. Kauzalita na ktorú sa autori vo svojej štúdií spoliehajú však má tiež svoje nedostatky a sporné momenty.

Prístup analyzujúci potenciálnu prítomnosť CNN efektu pomocou kvantitatívnej obsahovej analýzy aplikovali Livingstone a Eachus na dvoch konfliktoch. V prípade americkej intervencie v Somálsku sa podľa mienky autorov o prítomnosti efektu nedalo hovoriť pretože intenzívne mediálne pokrytie nasledovalo až po prijatí zásadného politického rozhodnutia. Analyzovaný konflikt v Kosove bol na druhú stranu špecifický tým, že autori vysledovali dva protichodné efekty, kedy mediálne pokrytie malo zároveň západnú intervenciu obhajovať (zábery civilných obetí etnického boja) ale na druhú stranu pôsobilo opačne, kedy médiá vysielali obrazy civilných obetí západného bombardovania. Zásadným faktom pri využití kvantitatívnej metódy by teda malo byť nielen to či sa mediálne pokrytie objavilo pred alebo po prijatom rozhodnutí, ale tiež akým smerom je orientované, v akom rozsahu a intenzite a či teda politické rozhodnutie mohlo ovplyvniť vo výraznejšej miere.⁹⁵

4.4 Výskum založený na analýze interakcií médií a politiky

Medzi metódy považované za najviac efektívne k overeniu platnosti hypotézy CNN efektu patrí aj analýza interakcií medzi politickým a mediálnym priestorom. Na konci 90. rokov ju použil Piers Robinson, ktorý sa zameril na analýzu konkrétnych politik prostredníctvom revízie spektra oficiálnych vyhlásení, rozhovorov s relevantnými politickými aktérmi. Druhým analyzovaným atribútom bolo mediálne pokrytie vybraných tém, respektíve mediálny „framing“, čiže spôsob akým médiá o vybranej udalosti informujú a do akého kontextu ju zaradzujú. Zásadným v tomto smere

---

95 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 27

bolo či médiá o udalosti informovali v pozitívnom alebo negatívnom duchu, či o udalostiach informovali na pozadí ne/aktivity miestnych politikov. Pri skúmaní „framingu“ sa spoliehal predovšetkým na analýzu kľúčových slov mediálnych obsahov.

Svoju výskum realizoval na niekoľkých prípadových štúdiách. Bola nimi americká intervencia v Somálsku, severnom Iraku, Bosne (pred a po masakri v Goražde a pred a po útoku na Sarajevo). Výsledkom jeho skúmania bolo stanovenie dvoch základných predpokladov pre konštatovanie prítomnosti CNN efektu. CNN efekt je teda vo vybranom prípade potenciálne prítomný pokiaľ medzi politickou reprezentáciou jestvuje nejednotnosť v danej politike, respektíve pokiaľ politická reprezentácia žiadnu politiku stanovenú nemá. Druhou podmienkou je pozitívne naklonený „framing“, informujúci o udalostiach v hodnotových protipóloch obeť a agresor.⁹⁶

Za nedostatky Robinsonovej metódy sa dá považovať predovšetkým fakt, že reflektuje len takzvaný silný CNN efekt, pričom jeho menej intenzívnejšie prejavy spoľahlivo identifikovať nedokáže.⁹⁷ Problematickým sa môže javiť to, že metóda pri snahe o maximalizáciu presnosti pracuje s veľkým množstvom premenných, ktoré sú však len veľmi zložito kvantifikovateľné. Jednou z premenných je navyše kritizovaná analýza osobných rozhovorov s vybranými politikmi, u ktorých je najviac spochybniteľní ich samotný výber a tiež hodnovernosť výpovedí.

---

96 ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. p. 133, 137

97 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 28

5 Zhrnutie kritiky CNN efektu

Teória CNN efektu sa stala predmetom rozsiahlej kritiky z rozličných profesných, vedeckých či ideologických pozícií. Väčšia časť kritiky bola zhrnutá práve v úvodných kapitolách tejto diplomovej práce. Nasledujúce dve podkapitoly sa pokúsia kritiku CNN efektu zaradiť do kontextu alternatívnych mechanizmov fungovania vzťahu médií a politiky. „Indexing hypothesis“ a teória „manufacturing consent“ pristupujú k tomuto vzťahu z opačnej perspektívy, kedy médiá prestávajú byť suverénnym aktérom na úkor politických elít. Oba prístupy sa radia medzi teórie komunikačných štúdií čo nám umožňuje posúdiť otázku CNN efektu a vzťahu médií a politiky v širšom odbornom kontextu.

5.1 „Indexing hypothesis“

S odlišným prístupom k štúdiu vzťahu médií a politiky prišiel na konci osemdesiatych rokov Lance Bennett.⁹⁸ „Indexing hypothesis“ možno v tomto kontexte považovať za alternatívny a kritický koncept voči teórii CNN efektu. Základným rozdielom voči teórii CNN efektu je to, že „indexing hypothesis“ vysvetľuje vzájomné ovplyvňovanie politiky a médií opačným smerom. Rozhodujúcim aktérom nemajú byť médiá ale záujmy a názory politikov a vlád.⁹⁹ Podľa „indexing hypothesis“ reportéri pri svojej práci reflektujú predovšetkým oficiálne zdroje informácií a kopírujú názorové rámce a diskurzy aktuálnych politických elít.¹⁰⁰ Médiá by podľa tejto hypotézy boli len nástrojom v rukách politikov.

Autori zaoberajúci sa „indexing hypothesis“ pre overenie platnosti svojich výskumných hypotéz analyzovali mediálne pokrytie viacerých ozbrojených konfliktov. Za najzásadnejšiu analýzu tohto druhu možno považovať prácu Zallera a Chiu, ktorí aplikovali „indexing hypothesis“ na štúdium mediálneho pokrytia americkej zahraničnej politiky v 35 rozličných konfliktoch od sovietskeho zaboru Poľska v roku 1945 až do

---

98 BENNETT, Lance. Toward a theory of press state relations in the united states. *Journal of communication*. 1990, Vol. 40. p. 103

99 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 31-32

100 ZALLER, J.; CHIU, D. Government's little helper: U.S. Press coverage of foreign policy crises, 1945-1991. *Political Communication*, 1996, Vol. 13, pp. 385-405

„Vojny v zálive“ v roku 1991.¹⁰¹ Typovo čiastočne odlišnú prípadovú štúdiu zvolil Bennett, ktorý skúmal americkú zahraničnú politiku a jej vzťah k médiám na príklade štvorročného mediálneho pokrytia amerického financovania nikaragujských kontras v denníku New York Times.¹⁰² Závěry všetkých troch autorov predpoklady „indexing hypothesis“ podporujú. Teda, existuje významná korelácia medzi oficiálnym stanoviskom amerických vládnych kruhov a zameraním mediálneho pokrytia zo strany amerických médií. Tento vzťah je najviac prítomný v prípade konfliktov do roku 1990. V období po konci studenej vojny už autori prichádzajú k menej jednoznačným záverom.¹⁰³ Napríklad v prípade americkej intervencie v Iraku, sa žurnalisti nedržali len stanoviska politických elít, tak ako to predpokladá indexing, ale otvorene americkú intervenciu, či jej konkrétne rozhodnutia kritizovali.¹⁰⁴

Pravé táto zmena, respektíve popísané oslabenie jednoznačnosti výskumných záverov po roku 1990 sa zhoduje s obdobím, ktoré sme v úvodných kapitolách popísali ako rozhodujúce pre rozvoj CNN efektu. Tento zlom je čiastočne možné interpretovať aj ako dielčie potvrdenie straty platnosti „indexing hypothesis“, teda že zmena politickej a spoločenskej klímy vo svete a intenzívne rozšírenie moderných technológií v médiách znamenali prechod od éry dominancie politiky nad médiami k stavu opačnému. Kritika „indexing hypothesis“ však bola založená tiež na problematizácii metodologickej stránky výskumu. Jednotliví autori venujúci sa tejto teórii neboli schopní svoje závery objektívne porovnať nakoľko každý z nich používal odlišné kritériá výskumu.¹⁰⁵ Predmetom kritiky sa stala tiež absencia výskumu mimo amerických médií či nedostatočná práca so zdrojovými dátami štúdií.¹⁰⁶

---

101 ZALLER, J.; CHIU, D. Government's little helper: U.S. Press coverage of foreign policy crises, 1945-1991. *Political Communication*, 1996, Vol. 13, pp. 385-405. Poznámka: Vo svojej nasledujúcej štúdií z roku 1999 obaja autori rošírili počet analyzovaných konfliktov na 42 zahranujúc tak napríklad občiansku vojnu v Kosove.

102 BENNETT, Lance. Toward a theory of press state relations in the united states. *Journal of communication*. 1990, Vol. 40. p. 103

103 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 32

104 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 42

105 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 32

106 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 42

5.2 „Manufacturing consent“

Do kontextu diskusií o „indexing hypothesis“, respektíve kritiky teórie CNN efektu považujeme za podstatné zaradiť tiež prácu Noama Chomského a Edvarda Hermana, z roku 1988, *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*.¹⁰⁷ Teória „manufacturing consent“ oznažovaná tiež „propaganda model“, podobne ako v prípade v prípade „indexing hypothesis“ predpokladá, že médiá nemajú schopnosť ovplyvniť politické rozhodovanie. V porovnaní s vyššie popísaným prístupom sa však Chomski a Herman pokúšajú poukázať na významný rozdiel. Médiám neabsentuje suverenita len voči vládam ale tiež voči ekonomickým vplyvom. De facto tiež politická scéna má byť len objektom manipulácie vplyvnejších aktérov. „Propaganda model“ tvrdí, že žurnalisti a médiá obecné sú nástrojom propagandy, pomocou ktorej elity vytvárajú súhlas spoločnosti s ich záujmami a cieľmi často pod maskou spoločného záujmu.¹⁰⁸

„Propaganda model“ sa stal predmetom intenzívnej diskusie a kritiky z ideologických ale tiež objektívnych metodologických príčin. „Neo-marxistickú“ hegemonistickú teóriu odmietali pre jej „nevedeckosť“, ideologicky ovplyvnený politický aktivizmus a konšpiratívny prístup.¹⁰⁹ Z metodologického hľadiska sa ukázal ako sporný napríklad tendenčný a selektívny výber výskumných prípadov, na ktorých sa snažili preukázať svoje hypotézy. Z faktického hľadiska autori nerefletovali napríklad investigatívnu žurnalistiku a fakt, že podobne pracujúci autori sú v spoločnosti oceňovaní.

---

107 HERMAN, S. Edvard; CHOMSKY, Noam. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. 1st ed. New York : Pantheon Books, 1988. p.

108 BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. p. 42

109 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 32

6 Ozbrojený konflikt v Líbyi a jeho mediálne pokrytie

Výber problematiky ozbrojeného konfliktu v Líbyi, na pozadí ktorého sa usilujem o priblíženie fenoménu vzťahu moderných médií a politiky, respektíve CNN efektu, nie je náhodný. Hlavným motivačným faktorom sa stala predovšetkým aktuálnosť de facto stále doznievajúceho konfliktu, splnenie metodologických predpokladov umožňujúcich výskum potenciálnej prítomnosti CNN efektu na tento konkrétny prípad ale tiež neuzavretá diskusia o vplyve moderných médií a sociálnych sietí na vypuknutie revolúcií v severoafrickom regióne.

Ozbrojené nepokoje v Líbyi vypukli pred 13 mesiacmi¹¹⁰ a na väčšine územia krajiny sú ich dozvuky stále prítomné. Tému je vďaka moderným médiám venovaná veľká pozornosť, pričom otázka dopadov mediálneho pokrytia konfliktu v Líbyi sa predmetom odborného záujmu paradoxne stále doteraz nestala. Výzvou pri písaní tejto práce, logicky vyplývajúcou z aktuálnosti hlavnej témy, sa stal tiež nedostatok literatúry a kvalitných zdrojov. Výsledkom tejto situácie tak je napríklad skladba bibliografie, ktorá sa spolieha v maximálnej miere na anglicky písané pramene publikované predovšetkým na internete. Atribút aktuálnosti témy revolúcií v Afrike úzko súvisí s debatou o význame moderných sociálnych médií na politiku. Z tohto pohľadu tak považujeme práve prebiehajúci líbyjský konflikt, za vhodné pozadie pre posúdenie spomínanej diskusie.

Z pohľadu výberu témy prípadovej štúdie považujem práve konflikt v Líbyi za zásadný, pretože zavŕšil sériu úspešných revolúcií v severnej Afrike, ktoré začali v Tunisku, pokračovali v Egypte a následne vyvrcholili v Líbyi.¹¹¹ Konflikt v Líbyi tak bol nielen formálnym ale aj ich faktických vyvrcholením, vzhľadom na dĺžku trvania, jeho rozsah, intenzitu, ale tiež zapojenie zahraničia do operácií v krajine. Význam médií vo všetkých troch konfliktov sa stal predmetom diskusie, pričom aspoň parciálny vplyv sociálnych sietí a moderných médií bol obecné akceptovaný. Prípad konfliktu v Líbyi však ako jediný spĺňa dva hlavné metodologické predpoklady, za ktoré považujeme nutnosť prinajmenšom oficiálnej diskusie o možnosti zapojenia zahraničných armád do

---

110 Pozn.: Text diplomovej práce je písaný od januára 2011.

111 Pozn.: Za príklady neúspešných pokusov o revolúcie možno označiť protesty v Jemene, Saudskej Arábii a prebiehajúci konflikt v Sýrii.

konfliktu a tiež splnenie podmienok pre označenie potenciálneho zásahu za humanitárnu intervenciu.

Priebeh ozbrojeného konfliktu v krajine, pri ktorom sa stali terčom vládných útokov tiež civilné obyvateľstvo a hroziaca humanitárna kríza v režime porušujúcom základné princípy ľudských práv a charty OSN, vytvorilo predpoklad pre volanie medzinárodného spoločenstva po humanitárnej intervencii.¹¹² Zaradenie konfliktu medzi humanitárne intervencie, ktoré sú najčastejším predmetom záujmu výskumu CNN efektu, vytvorilo predpoklad pre aplikáciu výskumu potenciálneho účinku aj na prípad Líbye. Dielčou podmienkou, ktorú konflikt v Líbyi v kontexte výberu témy prípadovej štúdie spĺňal bolo tiež zapojenie USA do ozbrojených operácií. Totiž, predmetom odborného záujmu pri väčšine predchádzajúcich štúdií o CNN efekte sa stala práve americká zahraničná politika, čo v našom prípade znamenalo zjednodušenie aplikácie výskumných metód a možnosť porovnania výsledkov.

6.1 Konflikt v Líbyi a moderné médiá

Občianske nepokoje v Líbyi nadväzujúce na protesty v ostatných arabských krajinách eskalovali 16., 17. a 18. februára do rozsiahlych demonštrácií a krvavých stretov s vládnymi zložkami. Na rozšírení protestov a následnom vypuknutí občianskej vojny mali mať svoj podiel aj médiá. Toto tvrdenie môže byť zdôvodnené napríklad obmedzením a následným prerušením elektronických komunikačných kanálov v Líbyi čoho zámerom malo byť zastavenie či spomalenie šírenia informácií o krvavých protestoch v regióne nielen v rámci krajiny ale tiež smerom do zahraničia.

Význam médií a internetu na šírení občianskych protestov si režim nepriamo priznal už 18. februára (jeden deň po masovej demonštrácii v Bengházi), kedy vláda pristúpila k odstráneniu televízneho kanála Al Jazeera zo štátom prevádzkovanvej

---

¹¹² STEWART, Patrick. Libya and the future of humanitarian intervention. *The Foreign Affairs*. 26. August 2011. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/68233/stewart-patrick/libya-and-the-future-of-humanitarian-intervention?page=show> (29.3. 2012)

káblovej siete.¹¹³ V rovnaký moment vláda obmedzila prístup na domény sociálnych sietí Facebook a Twitter po celej krajine, ktorí v zapätí rozšírila na úplné prerušenie prístupu na internet a telefón.¹¹⁴ Práve obe sociálne siete sa stali stredobodom pozornosti v prípade revolúcií v Tunisku a Egypte, pričom boli označované za hlavný katalyzátor revolučného vývoja.¹¹⁵ Takzvané „facebokové“ revolúcie mohli slúžiť ako memento pre líbyjský režim, ktorý sa svoju pozíciu pokúsil udržať práve prostredníctvom ich včasného odpojenia.

Pre vládu mal zásadný význam práve jej mediálny obraz vo svetových médiách, ktorý sa pokúšala ovplyvňovať rôznymi mechanizmami. Prvým nástrojom malo byť zavedenie informačného embarga, respektíve znemožnenie voľného pohybu novinárov po krajine. Od začiatku februára nemali novinári umožnený voľný pohyb po krajine pričom za neuposlušnosť im hrozilo zadržanie. Po 18. februári sa stali terčom viacerých cielených útokov vládnymi jednotkami.¹¹⁶ Embargo, respektíve znemožnenie slobodného pohybu novinárov v krajine bolo striedané s organizovanými výjazdmi západných novinárov po pokojných uliciach Tripolisu či miestnych nemocniciach, v ktorých boli umiestnené „obete“ rebelov či snahami o diskreditáciu politických protivníkov prostredníctvom fingovaných útokov. Ďalším príkladom významu médií a budovania pozitívneho mediálneho obrazu v zahraničí, bola tiež snaha vydierať líbyjských študentov v USA, ktorí mali prísť o vládne štipendiá pokiaľ sa verejne nepostavia za režim plukovníka Kaddáfího, respektíve poprú zmienky o jeho represívnych praktikách.¹¹⁷

6.2 Metodológia výskumu

Praktickú časť diplomovej práce z metodologického hľadiska koncipujem ako prípadovú štúdiu s hlavnou témou ozbrojeného konfliktu v Líbyi, ktorú staviam na

---

113 St JOHN, Bruce. *Libyan Myths and Realities*. Royal Danish Defence College. Institute fo strategy. Research Paper. 2011. Dostupné z: (27.2.2012). p. 6

114 AMNESTY INTERNATIONAL. *The Battle for Libya. Killings, Disappearance and Torture*. 2011. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/025/2011/en/8f2e1c49-8f43-46d3-917d-383c17d36377/mde190252011en.pdf>. (29.3. 2011). p. 19

115 REARDON, Sara. *Was the Arab Spring really a Facebook revolution?* NewScientist. 13. apríl, 2012. Dostupné z: <http://www.newscientist.com/article/mg21428596.400-was-the-arab-spring-really-a-facebook-revolution.html> (17.4. 2012)

116 COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS. *Journalists under attack in Libya. The tally*. 20. Máj 2011. Dostupné z: <http://www.cpj.org/blog/2011/05/journalists-under-attack-in-libya.php> (29.3. 2012)

117 HILL, Evan. *Libyans in US allege coercion*. Aljazeera. 17. Február 2011. Dostupné na:

pozadie obecnej problematiky vzťahu moderných médií a zahraničnej politiky, respektíve prejavov CNN efektu.

Vychádzajúc z jestvujúcich príkladov výskumu CNN efektu, analýz mediálneho pokrytia politických udalostí a limitujúcich možností dielčieho výskumu, ktorý je súčasťou diplomovej, práce som sa pokúsil vypracovať kompromisný postup výskumu umožňujúci dosiahnuť hodnotné vystúpy v rámci jestvujúcich technických a metodologických limitov.

Postup práce spočíval vo vypracovaní úvodnej faktografickej analýzy ozbrojeného konfliktu v Líbyi v limitujúcom rozsahu jedného mesiaca od vypuknutia prvých rozsiahlych demonštrácií v polovici februára do druhej polovice marca po schválení rezolúcie bezpečnostnej rady OSN č. 1973 a operáciách zahraničných armád. Spomenutá faktografická analýza ma slúžiť ako prehľad najdôležitejších udalostí zo zahranično politického pohľadu týkajúcich sa konfliktu. Predmetom záujmu tak sú napríklad významné demonštrácie (rozsahom, následkami), vojenské ofenzívy (líbyjskej armády, rebelov), inštitucionálny vývoj (založenie opozičnej národnej rady, rozpad líbyjskej vládnej štruktúry), medzinárodná diskusia (jednania na pôde OSN či v rámci jednotlivých regiónov a konkrétnych štátov) vychádzajúc z nezávisle overených podkladov a zdrojov.

Faktografickú analýzu bude nasledovať obsahová analýza mediálneho pokrytia konfliktu toho istého mesiaca. Vzhľadom na v úvode spomenutú metodologickú podmienku prípadovej štúdie skúmania vplyvu moderných médií na zahraničnú politiku USA, padol výber na analýzy online vydaní dvoch významných amerických denníkov, The New York Times a USA Today. Výber novinového formátu na rozdiel od výberu televízie odôvodňujeme už realizovaným výskumom Ekateriny Balabanovej, ktorá tvrdí, že miera názorového vplyvu na politické elity je výrazne vyššia u periodickej tlače ako u televízneho vysielania. Tlač navyše predstavuje naďalej jeden z najvplyvnejších a najhodnovernejších zdrojov informácií, ktorý väčšina spoločnosti považuje za svoj hlavný zdroj informácií.¹¹⁸

<http://www.aljazeera.com/news/africa/2011/02/2011217184949502493.html> (22.3. 2012)

118 BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and eastern Europe*. 1st ed. Liverpool : Ashgate, 2007. p. XV

Konkrétny výber oboch denníkov bol determinovaný predovšetkým mierou ich spoločenského významu, veľkosti distribúcie, počtom čitateľov a zároveň zameraním na rozličnú cieľovú skupinu v Spojených štátoch amerických ale aj v zahraničí. Oba denníky patria medzi tri najväčšie a najplyvnejšie v krajine.¹¹⁹ Výberom online vydání som reflektoval aspekt moderných médií, ktorý počíta s významom multimediálnosti a prenosom informácií v reálnom čase a zároveň úspešne rozširuje čitateľnosť a popularitu tradičných médií.¹²⁰

Základným súborom obsahovej analýzy budú všetky publikované články v rozmedzí 18. februára až 24. marca 2011 dvoch vybraných elektronických verziách amerických denníkov. Hlavnou kódovacou jednotkou budú články s hlavnou témou ozbrojeného konfliktu v Líbyi.

Za hlavné premenné svojho výskumu som na základe metodologických požiadaviek zvolil:

- a) dátum publikácie vo forme RRRRMM DD
- b) titul periodika (The New York Times – 1, The USA Today – 2)
- c) titulok článku
- d) rozsah článku (počet slov)
- e) zaradenie do rubriky (úvodník – 1, domáce spravodajstvo – 2, zahraničné spravodajstvo – 3, ekonomika – 4, kultúra – 5, komentáre – 6, rozhovory- 7, iné – 99)
- f) dominantná téma (priebeh ozbrojených operácií – 1, rezolúcia BR OSN – 2, osoba pukovníka Kaddáfího – 3, povstalecká rada a rebeli – 4, americká intervencia – 5, intervencia európskych krajín – 6, pozícia arabských krajín – 7, utečenci – 8, arabská jar – 9, história krajiny - 10, hospodárske a ekonomické aspekty – 11, príbehy miestnych byvateľov – 12, kultúra – 13, iné – 99)
- g) obsahové zameranie (text v prospech ozbrojenej intervencie – 1, text v neprospech ozbrojenej intervencie: mierove riešenie, odmietnutie akejkoľvek intervencie, etc. - 3, neutrálne vyznenie - 2)

---

119 PRESS REFERENCE. 2011. The Largest Newspaper. Dostupné z:
<http://www.pressreference.com/Sw-Ur/United-States.html#b> (15.3.2012)

120 BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and*

Hlavnou podmienkou, ktorá má potvrdzovať prítomnosť CNN efektu vo vybranom výskumnom prípade je situácia kedy väčšina mediálneho pokrytia predchádza zmenu politického rozhodnutia. Naopak o prítomnosti CNN efektu nemožno hovoriť pokiaľ je väčšina mediálneho pokrytia problému realizovaná až v závese za stanovením rozhodujúceho politického rozhodnutia. Pokúsim sa teda porovnať časovú os mediálneho pokrytia významných udalostí s ich výskytom v skutočnom čase. Ďalšou indíciou je analýza hodnotového zamerania jednotlivých textov. Existuje predpoklad že určité hodnotové zameranie určitým smerom (pre alebo proti ozbrojenej intervencii môže ovplyvniť tiež zameranie prijímaných rozhodnutí.

Sprievodnou súčasťou obsahovej analýzy bude aj overenie dielčich hypotéz:

- a) New York Times venuje téme väčší priestor počas celého mesiaca
- b) Pokrytie oboch médií bude intenzívnejšia v období po prijatí prvej rezolúcie
- c) Obe médiá zaujmú zrejmejšie stanovisko k intervencii až po prebehnutí najkrvavejších stretov
- d) The New York Times bude klásť väčší dôraz na problematiku ozbrojených operácií a diplomatických jednaní
- e) US Today bude klásť väčší dôraz na otázku americkej intervencie a príbehy z miesta konfliktu

Popisovaný postup obsahovej analýzy a jej schopnosti overiť platnosť či neplatnosť obecnej hypotézy CNN efektu je však pre podmienky diplomovej práce nemožný. Podobné úsilie by si vyžadovalo rozsiahly výzkum založený na viacstupňovej analýze mediálneho pokrytia, rozhovorov s politikmi, zahraničnej politiky štátov a medzinárodných organizácií, fungovania redakčného mechanizmu a komparatívnej analýze niekoľkých výskumných prípadov. Gilboa vo svojej štúdií vytvára odporúčanie pre ďalšie výskumy zameriavajúce sa na platnosť či neplatnosť hypotézy CNN efektu. Navrhuje vytvoriť novú výskumnú agendu reflektujúcu obecný vývoj globálnej komunikácie, geopolitických zmien, medzinárodných vzťahov a globálnej mediálnej siete. Pri výskume platnosti CNN efektu by sa mali všetci ďalší autori zaoberať týmito témami: efektom geopolitických zmien na zahraničnú politiku a spravodajstvo, efektom

technologických zmien, priebehom konfliktov v najobecnejšej rovine, teda nielen konfliktných fáz, priamymi dopadmi na tvorbu politiky, dopadmi na oblasti iné ako politika, obrana či zahraničné vzťahy, efekt predsudkov a stereotypov západu, efektu dopadov globálneho dosahu televízneho vysielania a v neposlednom rade efektu systému práce redakcií, editorov a žurnalistov.¹²¹ Je teda zrejmé, že podobný výskum nie je v možnostiach jednej diplomovej práce.

Kompromisným riešením bude v prípade tejto diplomovej práce nastavenie, kedy sa nebudeme zaoberať otázkou platnosti či neplatnosti CNN efektu ako takého. Hlavnou výskumnú otázku praktickej časti diplomovej práce tak bude posúdiť potenciálnu prítomnosť niektorých z prejavov CNN efektu na prípade konfliktu v Líbyi. Na pozadí analýzy mediálneho pokrytia konfliktu popíšeme výskyt dôležitých publikovaných článkov na časovej osi, ich hodnotového zamerania, zamerania na jednotlivé dielčie témy ako tiež množstvo pozornosti venované udalosti v priebehu vybraného obdobia.

6.3 Arabská jar a konflikt v Líbyi

Pri pokuse o analýzu ozbrojeného konfliktu v Líbyi, je nevyhnutné aspoň v stručnosti popísať kontext rozsiahlej vlny občianskych protestov v regióne severnej Afriky. Práve tieto revolúcie v Tunisku, Egypte (neskôr tiež Sýrii a Jemene) totiž líbyjské nepokoje predchádzali a zdieľali s ním množstvo systémových predpokladov. Literatúra uvádza ako hlavné zdroje nespokojnosti miestneho obyvateľstva predovšetkým vysokú mieru nezamestnanosti mladej generácie, vysokú mieru natality a obmedzený prístup k adekvátnemu bývaniu, rast cien potravín a najmä vysokú mieru korupcie naprieč celou štátnou administratívou nedemokratických režimov. Z perspektívy komunikačných štúdií tiež treba upozorniť na zásadný spoločný menovateľ, a to slobodný a rozšírený prístup k internetu a obľúbenosť sociálnych sietí Facebook a Twitter, zjednodušujúcich komunikáciu v rámci krajiny ale tiež zahraničnými

---

121 GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. p. 38-40

diaspórami.¹²² Na mieste je teda napríklad prirovnanie arabských „facebookových aktivistov“ k emancipačnému hnutiu v regióne zo začiatku minulého storočia.¹²³

Na druhú stranu je však nevyhnutné evidovať podstatné politické, spoločenské, náboženské a ekonomické rozdiely medzi jednotlivým krajinami prejavujúce a napríklad v charaktere priebehu jednotlivých revolúcií. Z politického hľadiska síce spájala všetky krajiny nedemokratická povaha politických režimov a striedajúce generácie autokratických vládcov. Pokiaľ však vlády v Egypte a Tunisku umožnili regulovanú politickú súťaž a existenciu občianskej spoločnosti, líbyjský systém veľkej líbyjskej arabskej ľudovej socialistickej džamahirije fungoval s výrazne vyššou mierou štátnej represie a úplného zákazu fungovania verejných spolkov či občianskych združení. V krajine však na druhú stranu intenzívne pretrváva kmeňová identita rozdeľujúca obyvateľstvo na niekoľko autonómnych oblastí. Na rozdiel od ostatných krajín je Líbya jediným štátom s homogénnou sunnitskou populáciou.¹²⁴ Z ekonomického hľadiska je možné pri porovnaní s ostatnými štátmi zachvátenými vlnou revolúcií Arabskej jari označiť za pomerne bohatú krajinu. Patrí totiž medzi krajiny s najbohatšími zásobami ropy a zemného plynu na svete, ktorými zásobuje predovšetkým Európu.¹²⁵ V tomto kontexte je teda sporné zjednodušene porovnávať jednotlivé prípady občianskych nepokojov v severnej Afrike. Z hľadiska mediálnych štúdií však považujeme za zásadné, že v prípade všetkých konfliktov (predovšetkým však v nami sledovanom prípade Líbye) hralo zapojenie médií dôležitú rolu.

6.4 Faktografická analýza ozbrojeného konfliktu v Líbyi

V náväznosti na popisovanú sériu revolúcií takzvanej Arabskej jari v krajinách severnej Afriky sa pôvodne lokálne nepokoje v niektorých líbyjských mestách rozrástli na začiatku roku 2011 do celoštátnej občianskej vojny medzi odporcami a zástancami režimu plukovníka Kaddáfího.

---

122 St JOHN, Bruce. *Libyan Myths and Realities*. Royal Danish Defence College. Institute fo strategy. Research Paper. 2011. Dostupné z: p. 4

123 ANDERSON, Lisa. "Demystifying the Arab Spring." *Foreign Affairs*. 2011, Vol. 90, No. 3. p. 2

124 CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook*. Libya. 12. April 2012. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ly.html> (12.4.2012)

125 St JOHN, Bruce. *Libyan Myths and Realities*. Royal Danish Defence College. Institute fo strategy.

Iniciačnou udalosťou nepokojov bola lokálna demonštrácia pri meste Bengházi za zlepšenie životných podmienok a odstránenie korupcie, ktorá sa zvrhla do násilných nepokojov medzi políciou a demonštrantami. Napriek ústupkom vlády sa však od začiatku februára objavili ďalšie menšie demonštrácie v meste Zintan a al-Baydá, pri ktorých miestne vládne ozbrojené zložky zabili dvoch demonštrantov.¹²⁶ V reakcii na civilné obeť vyvrcholili prechádzajúce lokálne protesty do prvej veľkej demonštrácie 17. februára¹²⁷ v meste Bengházi požadujúcej koniec politického systému vedeného plukovníkom Kaddáfim. Potlačenie protestu za použitia milícií, armády a vojenského letectva si v prvé dva dni vyžiadalo 100 mŕtvych.¹²⁸

V nasledujúcich dňoch sa režim pokúšal potlačiť protesty stupňovaním miery násilia. Od 19. februára sa nepokoje objavili v ďalších mestách. Väčšina protestov bola sprevádzaná tiež obeťami na životoch.¹²⁹ Od 20. februára sa protesty rozšírili do Misraty, kde sa zomreli členovia pohrebných sprievodov obeť predchádzajúcich dní.

Za dôležitý moment pri popise časovej osi prvého mesiaca konfliktu v Líbii považujeme tiež prvé verejné vystúpenie plukovníka Kaddáfihho v médiách od vypuknutia nepokojov. Vo verejnom prehlásení označil protestujúcich za „krysy“ a obvinil ich zo snahy manipulovať západ z čoho môžeme usudzovať mieru významu, ktorú Kaddádi prisudzoval komunikácii a médiám, respektíve ich regulácii.¹³⁰

Od 23. februára sa podarilo členom protivládnej opozície vyhnúť vládne jednotky z miest na východe krajiny (Bengházi, Misrata, Tobruk, Bayda a ďalšie.) Približne od 24. februára sa nepokoje rozšírili aj na Tripolis, v ktorom vládne jednotky nasadili proti demonštrantom slzný plyn ale tiež armádnych ostreľovačov. Demonštrácie koncom mesiaca eskalovali rastúcou mierou organizácie protestujúcich ale tiež množstvom dezertujúcich príslušníkov vládných síl do otvoreného ozbrojeného

Research Paper. 2011. Dostupné z: p. 4

126 St JOHN, Bruce. *Libyan Myths and Realities*. Royal Danish Defence College. Institute fo strategy.

Research Paper. 2011. Dostupné z: (27.2.2012). p. 5-6

127 Pozn.: Výber dátumu reflektoval tiež násilné potlačenie protestov v Bengházi v roku 2006. 17. február 2011 bol teda často prezentovaný jako „Den odplaty“.

128 St JOHN, Bruce. *Libyan Myths and Realities*. Royal Danish Defence College. Institute fo strategy.

Research Paper. 2011. Dostupné z: (27.2.2012). p. 6

129 AMNESTY INTERNATIONAL. *The Battle for Libya. Killings, Disappearance and Torture*. 2011. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/025/2011/en/8f2e1c49-8f43-46d3-917d-383c17d36377/mde190252011en.pdf>. (29.3. 2012). p. 16

130 Ibid p. 16

protirežimného povstania. Kaddáfího priebežne opúšťali aj jeho vlastní vrcholní predstavitelia (diplomatické zastúpenia v zahraničí, ministri, vysokí štátni úradníci).

6.4.1 Rezolúcie bezpečnostnej rady OSN o konflikte v Líbyi

Zásadným zvratom vo vývoji občianskej vojny bolo už v úvode spomínané prijatie rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1970, 26. februára 2011, ktorá reagovala na diplomatický tlak západných krají a Ligy arabských štátov. Predkladateľmi rezolúcie č. 1970 boli Francúzsko, Veľká Británia, USA a Nemecko. Rezolúcia požadovala ukončenie ozbrojených akcií proti obyvateľom krajiny, zaistenie bezpečnosti cudzincov v krajine, zaviedla embargo na dovoz a vývoz vojenského materiálu, zmrazenie účtov predstaviteľom režimu a tiež zákaz ich vycestovania z krajiny. Rezolúcia navyše oprávňovala Medzinárodný trestný súd vyšetriť všetky násilnosti a zločiny spáchané v krajine po 15. februári.¹³¹ Základným sporným bodom rezolúcie však bola neschopnosť vymáhať dodržovanie jej ustanovení. Situáciu v krajine sa nepodarilo upokojiť ani špeciálnemu vyslancov generálneho tajomníka OSN, Abdulovi Iláh Khatibovi, ktorý do krajiny pricestoval 11. marca. V tejto situácii predložili dvaja stáli členovia BR OSN návrh novej rezolúcie, do ktorej zakomponovali mandát pre použitia násilia k vynúteniu dodržania požiadaviek BR. Reakciou líbyjského režimu na prijatie rezolúcie bolo zastavenie paľby na všetkých frontoch, ktorú vzápätí porušili.

Približne medzi 5. a 6. marcom došlo vďaka nasedeniu väčšieho množstva ozbrojencov k obratu v boji s rebelmi. Vládna protiofenzíva si pričítala zásadný úder rebelom, ktorí boli nútení z vysokými stratami životoch opustiť viacero strategických miest. Jej výsledkom bolo zvýšenie miery násilia, počtu civilných obetí, množstva utečencov smerujúcich z krajiny a teda upriamenie väčšej mediálnej pozornosti. Protikaddáfiovská opozícia realizovala dôležitý krok v boji proti režimu vytvorením Národnej rady 5. marca 2011, čím opozičné sily aspoň formálne vytvorili jednotnú platformu, s ktorou mohlo spolupracovať OSN a ďalšie intervenujúce krajiny.

---

131 UN Security Council: IN SWIFT, DECISIVE ACTION, SECURITY COUNCIL IMPOSES TOUGH MEASURES ON LIBYAN; REGIME, ADOPTING RESOLUTION 1970 IN WAKE OF CRACKDOWN ON PROTESTERS, UN Department of Public Information (February, 26. 2011). Dostupné na: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/2B57BBA2-07D9-4C35-B45E-EED275080E87/0/N1124558.pdf> (24.3.2012)

Ozbrojené strety naďalej prebiehali vo vysokej intenzite a množstvom civilných obetí za použitia ťažkej vojenskej techniky a letectva.

Bezpečnostná rada OSN, prijala rezolúciu č. 1973 o situácii v Líbyi 17. marca 2011. Rezolúcia č. 1973 reagovala na stupňujúce sa násilie v Líbyi a požiadavky medzinárodného spoločenstva po ukončení páchania násilia na civilistoch v krajine. Predkladatelia rezolúcie sa pri schvaľovaní znenia rezolúcie vychádzali z už jestvujúcej rezolúcie č. 1970.¹³² Predkladateľmi rezolúcie v Bezpečnostnej rade OSN boli Francúzsko, Veľká Británia, Libanon a USA. Schválená rezolúcia vo svojej finálnej podobe požadovala okamžité zastavenie vojenských akcií, ukončenie páchania násilností na civilistoch, vytvorenie bezletovej zóny nad Líbyou, dohľad nad dodržovaním zbrojného embarga, zmrazenie účtov vybraným osobám a predstaviteľom líbyjského režimu, zákaz vycestovania z krajiny vybraným osobám a predstaviteľom režimu ako tiež ustanovenie expertného panelu monitorujúceho dodržovanie napĺňania sankcií voči režimu plukovníka Kaddáfího.¹³³ Ustanovenia rezolúcie sa stali predmetom jednaní jednotlivých členov Bezpečnostnej rady OSN vzhľadom na vážne výhrady zo strany Ruska a Číny, ako tiež vybraných nestálych členov rady. Výsledok jednaní sa stal kompromisný text, ktorý protestujúci stály členovia „odsúhlasili“ svojou absenciou pri hlasovaní o návrhu rezolúcie. Jej výsledné znenie znamená predovšetkým vytvorenie legálnej bázy pre ozbrojenú intervenciu v krajine.

Pre prejednávanie znenie rezolúcie č. 1973 a jej následné schvaľovanie mal zásadný význam postoj regionálnych hráčov. Na ich podpore stál úspech realizácie znenia rezolúcie vzhľadom na fakt, že Líbya je členom Ligy arabských štátov tak tiež Africkej únie. Liga arabských štátov svoj postoj ku konaniu režimu plukovníka Kaddáfího prejavila už počas prvých násilností. Na svojom zasadnutí v Káhire, 22. februára, vylúčila líbyjské zastúpenie z jednaní. Pre prijatie rezolúcie č. 1973 však bolo kľúčovým predovšetkým jednanie z 12. marca, na ktorom formulovali požiadavku BR OSN o zabezpečenie bezletovej zóny na území Líbye ako ochranu pred páchaním

---

132 BLANCHARD, Christopher. M. Libya: Unrest and U.S. Policy Christopher M. Blanchard. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. 29. marec 2011. p.12

133 UN Security Council: SECURITY COUNCIL APPROVES 'NO-FLY ZONE' OVER LIBYA, AUTHORIZING 'ALL NECESSARY' MEASURES TO PROTECT CIVILIANS, BY VOTE OF 10 IN FAVOUR WITH 5 ABSTENTIONS, UN Department of Public Information (March, 17. 2011). Dostupné na: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm>

d'alších násilností na civilistoch.¹³⁴ Liga arabských štátov v návaznosti na toto rozhodnutie umožnila nadviazanie diplomatických kontaktov s dočasnou národnou radou, čím zjednodušila vyjednávanie predkladateľov návrhu rezolúcie. Postoj Africkej únie bol opatrnejší v závislosti na fakte, že práve Kaddáfi, bol dôležitým prispievateľom do rozpočtu organizácie. V každom prípade však zo strany Africkej únie došlo k odmietnutiu násilností a uznaniu legitimity požiadaviek obyvateľov.¹³⁵ Podpora zo strany Ligy arabských štátov, Africkej únie a OIC bola zakomponovaná do znenie rezolúcie č. 1973 ako aj výzva jej členom k prispeniu ukončenia násillia v krajine.¹³⁶

V prípade návrhu prejednávania rezolúcie č. 1973 boli najaktívnejšími vyjednávačmi Francúzsko a Veľká Británia a USA, ktorý návrh rezolúcie zároveň predložili. Za predkladateľov návrhu mal hlavné slovo pred hlasovaním práve francúzsky minister zahraničných vecí Alain Marie Juppé. Návrh novej rezolúcie odôvodnil predovšetkým ako odozvu na nerešpektovanie rezolúcie č. 1970. Z formulácie odôvodnenie návrhu je patrná snaha interpretovať mandát na zásah v Líbii len v záujme vytvorenia bezletovej zóny. Po vytvorení zóny sa mala v úzkej spolupráci s regionálnymi aktérmi zabezpečiť ochrana civilistov a stabilizácia politickej situácie.¹³⁷

Motivácia Veľkej Británie vychádzala z podobných princípov ako u Francúzska, prípadne USA. Zásadným faktorom je obrana civilistov a dodržanie nariadení rezolúcie BR OSN. V prípade Veľkej Británie zohráva nepochybne dôležitú úlohu tiež historická väzba na región či teroristické útoky líbyjského režimu namierené tiež proti cieľom v krajine.

Napriek pôvodne neochote americkej administratívy participovať na vojenskej akcii v regióne sa USA pridali k predkladateľom návrhu rezolúcie. Od vypuknutia

---

134 ROGIN, Josh. Over 200 Arab groups call for Libya no-fly zone. 25. Februar 2011. Dostupné na: http://thecable.foreignpolicy.com/posts/2011/02/25/over_200_arab_groups_call_for_libya_no_fly_zone (2.1. 2011)

135 BLANCHARD, Christopher, M. Libya: Unrest and U.S. Policy Christopher M. Blanchard. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. March 29, 2011 s.16

136 UN Security Council: SECURITY COUNCIL APPROVES 'NO-FLY ZONE' OVER LIBYA, AUTHORIZING 'ALL NECESSARY; MEASURES' TO PROTECT CIVILIANS, BY VOTE OF 10 IN FAVOUR WITH 5 ABSTENTIONS, UN Department of Public Information (March, 17. 2011). Dostupné na: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm> (24.3. 2012)

137 United Nations Security Council Meeting Record, S/PV.6498, March 17, 2011. Dostupné na: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20PV%206498.pdf> (2.11. 2011) s. 4-5

povstania v Líbyi sa však na americkej politickej scéne ozývali volania po nastolení bezletovej zóny či priamej vojenskej intervencii. Zásadný význam mali predovšetkým vyhlásenia senátorov a členov snemovne reprezentantov. Za najvplyvnejšie možno označiť výroky senátorov Johna McCaina z 15. marca požadujúceho uznanie líbyjskej prechodnej národnej rady a vyhlásenie predsedu senátnej komisie pre zahraničné vzťahy, Johna Kerryho zo 16. marca požadujúceho urýchlené vytvorenie bezletovej zóny v krajine.¹³⁸ Do kampane za urýchlené zapojenie USA v obrane demokratizačného hnutia v Líbyi sa zapojili tiež niektoré vplyvné think tanky a médiá.

Do koalície krajín realizujúcich mandát OSN (vytvorenie bezletovej zóny nad krajinou) sa zapojilo Francúzsko, USA, Veľká Británia, Kanada, Španielsko, Belgicko, Nórsko, Spojené arabské emiráty, Katar, Turecko, Švédsko a Holandsko. Prvé ozbrojené akcie prebehli 19. marca zapojením francúzskej, britskej a americkej armády. Pôvodne národné akcie sa 23. marca previedli pod spoločné velenie NATO. S členskými štátmi NATO spolupracovali tiež niektoré krajiny pod záštitou Ligy arabských štátov (vojenské letectvo poskytlí Katar a Saudská Arábia, nevojenskú pomoc poskytlí Jordánsko a Maroko)¹³⁹, ktoré sa postavila za vytvorenie bezletovej zóny v krajine.¹⁴⁰

6.5 Prezentovanie výsledku obsahovej analýzy

Obsahová analýza mediálneho pokrytia 33 dní mediálneho pokrytia ozbrojeného konfliktu v Líbyi bola realizovaná v priebehu mesiaca marec a apríl 2012. Dáta, s ktorými táto analýza pracuje zachycujú vybrané aspekty menovaného konfliktu na pozadí 7 hlavných premenných. Dátový súbor výskumu obsahuje celkovo 397 článkov s hlavnou témou ozbrojený konflikt v Líbyi. Sporné či nejednoznačné prípady zaradenie textu do dátového súboru boli následne odstránené.

---

138 BLANCHARD, Christopher, M. Libya: Unrest and U.S. Policy Christopher M. Blanchard. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. March 29, 2011 s.11

139 BLANCHARD, Christopher, M. Libya: Unrest and U.S. Policy Christopher M. Blanchard. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. March 29, 2011 s. 15

140 Global Security.org: Libya Civil War - No Fly Zone. Dostupné na: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/libya-civil-war-nfz.htm>

6.5.1 Premenná „Médium“ a „Rozsah“

Z početného hľadiska venovali najväčší priestor téme v denníku New York Times. 221 článkov predstavuje 55,7% celkového množstva analyzovaných textov. Denník USA Today, venoval z hľadiska množstva článkov téme menšiu pozornosť, a to 176 článkov čo predstavuje 44,3%. V tejto súvislosti treba upozorniť na fakt, že množstvo textov nemôže slúžiť ako jediný ukazovateľ „pozornosti“ venovanej téme, vzhľadom na chýbajúci údaj o celkovom množstve publikovaných článkov v konkrétnom dni a konkrétnom denníku. Počet článkov je teda len jedným z radu merateľných indikátorov.

Za ďalší ukazovateľ „množstva“ venovanej pozornosti sa dá považovať aj celkový rozsah jednotlivých článkov, teda nielen ich počet. Aj v tomto smere dominuje New York Times. Rozdiel medzi oboma denníkmi je takmer dvojnásobný (11000 slov a 21000 slov). Je teda evidentné, že New York Times venujú väčší priestor rozsiahlym analýzám či reportážam z miesta konfliktu, na rozdiel od USA Today, ktoré pracujú s kratšími informatívnymi textami prevažne agentúrneho pôvodu. Upozorniť treba ale tiež na to, že množstvo textu je nutné vnímať v kontexte celkového rozsahu oboch denníkov.

6.5.2 Premenná „Dominanta“

Druhou posudzovanou premennou výskumu bola dominantná téma článku. Vybraných bolo celkovo 13 hlavných tém a 14 kategória „iné“. Výber dominantnej témy bol u sporných prípadov, či prípadov s viacerými dominantnými témami posudzovaný podľa ich percentuálneho zastúpenia v texte. Najfrekvencovanejšou dominantnou témou v oboch denníkoch bola otázka americkej intervencie (21,9%), témou povstaleckej rady a aktivít rebelov (11,6%) a následnej priebehu ozbrojených operácií a hospodárskych aspektov s rovnakou distribúciou 11,1%. Z pohľadu konkrétnych denníkov venovali najväčšiu pozornosť otázke americkej intervencie oba denníky.

6.5.3 Premenná „Zameranie“

Významnou premennou z hľadiska teórie CNN efektu je hodnotové zameranie textu. Posudzované bolo na jednoduchej 3 stupňovej škále. Z celkového množstva 397 posudzovaných článkov mala výrazná väčšina neutrálne vyznenie (67,8%). 26,2% článkov sa bolo hodnotovo orientovaných v prospech ozbrojenej intervencie USA od Líbye a len 6% akúkoľvek intervenciu odmietalo. Dôležitým zistením boli rozdiely medzi jednotlivými denníkmi ktoré sa prejavovali v tom, že pokiaľ New York Times zastávalo výrazne neutrálnejšie stanoviská, USA Today presadzoval jednoznačnejšie/ extrémnejšie stanoviská v oboch hodnotových póloch.

6.5.4 Overenie diečich hypotéz

Pri stanovení výskumného dizajnu obsahovej analýzy mediálneho pokrytia sme stanovili sériu pracovných hypotéz, ktoré môžeme na základe získaných dát podrobiť overeniu.

Hypotéza č. 1: New York Times venuje téme väčší priestor počas celého mesiaca

Predpoklad výrazne intenzívnejšieho pokrytia témy ozbrojeného konfliktu v Líbyi na stránkach denníka New York Times sa potvrdil. Téma pri porovnaní oboch denníkov dominovala aj do počtu článkov ale tiež do ich celkového rozsahu (vid. podkapitola 6.5.1). V priebehu celých 35 dní sledovania mediálneho pokrytia dominoval denník USA Today v počte vydaných článkov len 9 krát.

Hypotéza č. 2: Pokrytie oboch médií bude intenzívnejšie v období po prijatí prvej rezolúcie

Na časovej osi mediálneho pokrytia konfliktu v Líbyi je možné pozorovať dva hlavné vrcholy s najintenzívnejším mediálnym pokrytím. Sú to dátumy 24. Február a 3. Marec. Z vývoja časovej osi je zrejme že, rozsah mediálneho pokrytia bol najväčší tesne pred prijatím prvej rezolúcie (č. 1970), 26. Februára a po tomto dátume znovu prudko rástlo až do spomenutého vrcholu 3. Marca.

Hypotéza č. 3: Obe médiá zaujmú zrejmejšie stanovisko k intervencii až po prebehnutí najkrvavejších stretov.

Táto hypotéza sa prostredníctvom obsahovej analýzy mediálneho pokrytia konfliktu v Líbyi nepotvrdila. Oba denníky zaujali jasné stanovisko, v zmysle najväčšieho množstva článkov požadujúcich intervenciu až po 16. Marci, teda v dobe kedy sa už nejednalo o občianske protesty ale kedy boli ozbrojené zložky rebelov vystavené protiofenzíve Kaddáfího armády. V tejto dobe zároveň vrcholil tlak na západné vlády k zapojeniu do ozbrojených operácií na území Líbye.

Hypotéza č. 4: The New York Times bude klásť väčší dôraz na problematiku ozbrojených operácií

Túto pracovnú hypotézu nebolo možné interpretovať jednoznačne. Z porovnania oboch denníkov síce vyplýva, že tému ozbrojených operácií denník New York Times pokrýval rozsiahlejšie ako USA Today. Na druhú stranu však platí, že sa s pohľadu distribúcie jednotlivých tém v denníku jednalo o hlavnú či najdôležitejšiu tému.

Hypotéza č. 5: US Today bude klásť väčší dôraz na otázku americkej intervencie a príbehy z miesta konfliktu

Túto hypotézu obsahová analýza definitívne potvrdila. Tému americkej intervencie a príbehov z miesta konfliktu denník USA Today pokrýval v porovnaní s distribúciou ostatných tém a tiež v porovnaní s denníkom New York Times výrazne viac.

6.5.5 Časová osa

Najdôležitejším nástrojom pri prepojení mediálneho obrazu konfliktu a politického vývoja je časová osa. Prostredníctvom distribúcie mediálneho pokrytia konfliktu oboch sledovaných denníkov sú zrejmé dva hlavné vrcholy (24. Február a 3. Marec) a jeden, respektíve dva menej výrazné nárasty (10. Marec a 22. Marec). Hlavná pozornosť bola problematike Líbye venovaná medzi 22. až 25. Februárom a 3. až 4. Marcom. Na týchto dátumoch pri porovnaní s faktografickou analýzou konfliktu je možné doložiť, že hlavnú pozornosť upútali v prvom období konfliktu práve témy arabskej jari, ktorá doznievala v Egypte a Tunisku. Krátko po tom sa dostali do centra

pozornosti obeť prvých líbyjských demonštrácií. Ich dôsledkom boli jednaná o prvej rezolúcii Bezpečnostnej rady OSN, ktorá bola prijatá 26. Februára. Po prepade záujmu, ktorý možno odôvodniť zdanlivým vyriešením situácie došlo k opätovnému rastu na začiatku marca, ktorý sa venoval opäť priebehu ozbrojených operácií, téme povstaleckej rady a rebelov ale tiež otázke americkej intervencie o ktorej sa začalo jednať v nadväznosti na rastúce množstvo civilných obeť. Po poslednom prepade záujmu 12. a 13. Marca pozornosť znovu rástla s neúspechmi vojenských operácií rebelov, ktorí sa usilovali o udržanie mesta Bengházi a dobitie dôležitých miest na pobreží. Na medzinárodnom poli prebiehali v týchto dňoch diskusie o prijatí novej ostrejšej rezolúcie a vojenskom zapojení vybraných krajín vrátane USA prostredníctvom vytvorenia bezletovej zóny. Dominantnou témou v oboch denníkoch sa stala práve otázka americkej intervencie, európskej pozície a rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. V období od 16. do 24. Marca sa v oboch denníkoch objavilo tiež najväčšie množstvo textov požadujúcich alebo obhajujúcich ozbrojenú intervenciu. V tejto súvislosti treba tiež upozorniť na fakt, že výrazná väčšina článkov, obhajujúcich ozbrojenú intervenciu bola publikovaná v rámci rubrik úvodník a komentáre.

Záver

Teória CNN efektu je aj napriek dobe svojho vzniku a dynamickým zmenám prostredia moderných médií a medzinárodných vzťahov stále aktuálnou témou. Dokladom tohto faktu je tiež množstvo publikovanej odbornej literatúry. Teória na pomedzí mediálnych štúdií a zahraničnej politiky aj napriek v úvode popisovaným metodologickým nejasnostiam môže slúžiť ako efektívny nástroj pre analýzu vzťahu médií a politiky.

Pri spracovaní tejto diplomovej práce sa ukázal ako hlavný problematizujúci fakt nutnosť výrazne rozsiahlejšieho priestoru venovanému praktickému výskumu. Zamýšľaná a realizovaná obsahová analýza nebola dostatočná pre obhájenie či vyvrátenie stanovených hypotéz teórie CNN efekt. Výsledkom praktického výskumu je konštatovanie, že CNN efekt mohol byť v prípade americkej intervencie, respektíve zapojenia do medzinárodnej operácie zabezpečujúcej dodržovanie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN v Líbyi jedným z faktorov ovplyvňujúcich politické rozhodovanie. Spôsob informovania významných amerických denníkov The New York Times aj USA Today o konflikte, respektíve ich hodnotové zameranie bolo tomuto tvrdeniu naklonené. Za premennú naznačujúcu koreláciu medzi mediálnym obrazom a politickým rozhodnutím možno označiť množstvo a rozsah mediálneho obsahu venujúceho sa tejto problematike. Naopak najväčšie množstvo komentárov požadujúcich či obhajujúcich intervenciu do Líbye sa objavilo nie počas najkrvavejších stretov ale až po prijatí druhej rezolúcie bezpečnostnej rady. Žiadnu z týchto premenných však nemožno považovať za celkom dostačujúci a preukázateľný dôkaz potvrdzujúci kauzalitu vzťahu. V „lepšom“ prípade sa jedná o koreláciu dvoch premenných, ktoré možno interpretovať ako potenciálnu príčinu či jeden z radu možných rozhodovacích faktorov. Preukázateľné potvrdenie by vyžadovalo komplexnejší výskum zahrnujúci obsahovú analýzu širšieho spektra médií, ich zdrojovania či sériu hĺbkových rozhovorov s významnými politickými aktérmi.

Predložená diplomová práca z našej perspektívy splnila požiadavku orientačného prehľadu súčasného diskurzu teórie CNN efektu na pozadí širšej teórie komunikačných štúdií, faktografickú analýzu konfliktu v Líbyi a predovšetkým podrobnú obsahovú

analýzu mediálneho pokrytia rozhodujúceho mesiaca ozbrojeného konfliktu v Líbyi na stránkach dvoch vplyvných amerických denníkov, ktorá v odbornej literatúre stále absentuje.

Summary

In first chapters of this diploma thesis, we attempted to describe main trends in modern media and foreign policy which enabled emergence of new phenomena, The CNN effect. As main “contributors” were described modern technologies and political changes caused by bipolar international system. Following chapters helped us to understand various aspect of The CNN effect theory (theoretical basement, its main definitions, most influential authors and alternatives and critics). Final chapter of this paper concerned with practical verification of CNN effect theory at the back ground of media – policy relations theory. Our research case was media coverage of last armed conflict in Libya. Content analysis of media coverage was realized by all articles published in The New York times and USA Today in one month period with main Topic – Libya conflict. Content analyses helped us to prove partial correlation between media coverage American will to intervene. Causal relation between these two variables however would be conditioned by multidimensional analyze of media coverage, decisions makers interviews and comparative analyses of another case studies.

Použitá literatura

Monografie:

BAHADOR, Babak. *The CNN Effect in Action. How the news media pushed the west toward the war in Kosovo*. 1st ed. New York : Palgrave Macmillan, 2007. ISBN-13: 978-1-4039-7519-5

BALABANOVA, Ekaterina. *Media, wars and politics. Comparing the incomparable in western and eastern Europe*. 1st ed. Liverpool : Ashgate, 2007. ISBN 978-0-7546-7069-8

HERMAN, S. Edvard; CHOMSKY, Noam. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. 1st ed. New York : Pantheon Books, 1988. ISBN 0-375-71449-9

McPHAIL, L. Thomas. *Global communication. Theories, stakeholders and trends*. 2nd ed. Oxford : Blackwell publishing, 2006. ISBN-13: 978-1-4051-3466-8

NEUMAN, J. *Lights, Camera, War*. New York : St'Martin's Press, 1996. ISBN 0312140045

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1st ed. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7

ROBINSON, Piers. *The CNN Effect. The myth of news, foreign policy and intervention*. 1st ed. London and New York : Routledge, 2002. ISBN 0-203-99503-1

WHEELER, N. *Saving strangers: Humanitarian Interventions in International Society*. New York : Oxford University Press, 2000. ISBN 0198296215

Odborné štúdie:

ANDERSON, Lisa. "Demystifying the Arab Spring." *Foreign Affairs*. 2011, Vol. 90, No. 3. pp. 2-7

BAHADOR, Babak. Did the Global War on Terror end the CNN effect? *Media, War & Conflict*,. 2011, Vol. 4, Issue 1. pp. 37-54. Dostupné z:
<http://mwc.sagepub.com/content/4/1/37.abstract> (5.3.2012)

BENNETT, Lance. Toward a theory of press state relations in the united states. *Journal of communication*. 1990, Vol. 40. pp. 103-125. Dostupné z:
<http://tombirkland.com/399/bennett1990.pdf> (13.3.2012)

GILBOA, Eytan. Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN Effect. *International Studies Perspectives*. 2005, Vol. 6. pp. 325–341. Dostupné z:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1528-3577.2005.00211.x/abstract;jsessionid=2EBD602E42A89876773137CD66F234C8.d04t03?userIsAuthenticated=false&deniedAccessCustomisedMessage=> (2.3.2012)

GILBOA, Eytan. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. 2005, Vol. 22. pp. 27-44. Dostupné z:
<http://ics-www.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2280/N42777V583117G17.pdf> (2.3.2012)

GILBOA, Eytan. Foreign Policymaking in the Age of Television. *Georgetown Journal of International Affairs*. 2003, Vol 4., No. 1, pp. 119-126. Dostupné z: <http://ics-www.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/628/gilboalocked.pdf> (2.3. 2012)

HAWKINS, Virgil. Media selectivity and the other side of the CNN effect: the consequences of not paying attention to conflict. *Media, War & Conflict*. 2011, Vol. 4,

No. 1. pp. 55-68. Dostupné z: <http://mwc.sagepub.com/content/4/1/55.abstract>
(2.3.2012)

JAKOBSEN, Viggo, Peter. Focus on the CNN Effect Misses the Point: The Real Media Impact on Conflict Management is Invisible and Indirect. *Journal of peace research*. 2000, Vol. 37, No. 2. Dostupné z:
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/424916?uid=3737856&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=55895341303> (3.3.2012)

LO, V.; CHANG, Ch. Knowledge about the Gulf Wars : A Theoretical Model of Learning from the News. *The Harvard International Journal of Press/Politics*. 2006, Vol. 11. pp. 135-155. Dostupné z: <http://hij.sagepub.com/content/11/3/135> (1.2.2012)

MANDELBAUM, Michael. The Reluctance to Intervene. *Foreign Policy*, 1994, No. 95. pp. 3-18. Dostupné z:
<http://intersci.ss.uci.edu/wiki/eBooks/Articles/Reluctance%20to%20Intervene%20Mandelbaum.pdf> (13.2.2012)

McCOMBS, Maxwell; SHAW, Donald. The Agenda-setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*. 1972. Vol. No. 2. pp. 176-187

OLSEN G. R; CARSTENSEN N.; HØYEN, K. Humanitarian crises: testing the 'CNN effect'. *Forced Migration Review*. 2003, Vol. 16. Dostupné z:
http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/129623/ichaptersection_singledocument/cacd743b-7e0c-4102-8251-e1ad5ca30db4/en/39-41.pdf. (5.2.2012)

STEWART, Patrick. Libya and the future of humanitarian intervention. *The Foreign Affairs*. 26. August 2011. Dostupné z:
<http://www.foreignaffairs.com/articles/68233/stewart-patrick/libya-and-the-future-of-humanitarian-intervention?page=show> (29.3. 2012)

SCHORR, D. CNN effect: Edge of seat diplomacy. *Christian science monitor*. 27. november 1998.

SCHMITT, Michael. Wings over Libya: The No-Fly Zone in Legal Perspective. *The Yale Journal of International Law Online*. 2011, Vol. 36. Dostupné na: <http://www.yjil.org/docs/pub/o-36-schmitt-wings-over-libya.pdf> (2.1. 2012)

WILLIAMS, Jan. Resolution 1973: Responsibility to Protect, Not Humanitarian Intervention in Libya. *Washington Report on Middle East Affairs*. 2011, Vol. 30, Issue 4. pp. 42-45. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com> (2.1. 2012)

ZALLER, J.; CHIU, D. Government's little helper: U.S. Press coverage of foreign policy crises, 1945-1991. *Political Communication*. 1996, Vol. 13. pp. 385-405. Dostupné z: http://www.uky.edu/AS/PoliSci/Peffley/pdf/Zaller%201996%20Pol%20Comm%20Government's%20little%20helper_%20U.S.%20press%20coverage%20of%20foreign%20policy%20crises%201945-1991.pdf (13.3.2012)

Internetové zdroje:

BAJORIA, Jayshree. The Dilema of Humanitarian Intervention. *The Council on Foreign Relation*. 24. marec 2011. [online]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/human-rights/dilemma-humanitarian-intervention/p16524> (2.3. 2012)

BLANCHARD, Christopher. M. Libya: Unrest and U.S. Policy Christopher M. Blanchard. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. 29. marec 2011. Dostupné z: <http://www.yjil.org/docs/pub/o-36-schmitt-wings-over-libya.pdf> (2.1.2012)

Collective of authors, *The Battle for Libya. Killings, Disappearance and Torture*. Amnesty Internation. Londond : 2011. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE19/025/2011/en/8f2e1c49-8f43-46d3-917d->

383c17d36377/mde190252011en.pdf. (29.3. 2012).

HILL, Evan. Libyans in US allege coercion. Aljazeera. 17. Február 2011. Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/africa/2011/02/2011217184949502493.html> (22.3. 2012)

GILBOA, Eytan. The Global News Networks and U.S. Policymaking In Defense and Foreign Affairs. The Joan Shorenstein Center on the Press, Politics and Public Policy. Harward University. June 2002. Dostupné z: http://www.hks.harvard.edu/presspol/publications/papers/working_papers/2002_06_gilboa.pdf (2.3. 2012)

GOWING, Nik. Real Time Television Coverage of Armed Conflicts and Diplomatic Crises: Does it Pressure or Distort Foreign Policy Decision. Harvard University, The Joan Shorenstein Center on the Press, Politics and Public Policy. 1994. [online].

Dostupné z:

http://www.hks.harvard.edu/presspol/publications/papers/working_papers/1994_01_gowing.pdf (2.2.2012)

GERTLER, Jeremiah. Operation Odyssey Dawn (Libya): Background and Issues for Congress. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. 30. marec, 2011. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R41725.pdf> (2.1. 2012)

GOODMAN, Walter. Critic's Notebook; Re Somalia: How Much Did TV Shape Policy?. 8. december 1992. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1992/12/08/washington/critic-s-notebook-re-somalia-how-much-did-tv-shape-policy.html?pagewanted=all&src=pm> (14.3.2012)

HOLLIGAN, Anna. Invisible Childrens Kony Campaign gets support of ICC prosecutor. *BBC News Africa*, 8. marec, 2012. [online] Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17303179> (2.4.2012)

LIVINGSTONE, Steven. Clarifying the CNN effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Harvard University. The Joan Shorenstein Center. Research Paper R -18. 1997. [online]. Dostupné z: <http://tamilnation.co/media/CNNeffect.pdf> (1.2.2012)

McLAUGHLIN, Erin. Television Coverage of the Vietnam War and the Vietnam Veteran. 2012. Dostupné z: <http://www.warbirdforum.com/media.htm> (2.2. 2012)

ROUSSEA, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal*. 22. jun. 2011. Dostupné z: <http://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/> (2.1.2012)

REARDON, Sara. Was the Arab Spring really a Facebook revolution? *NewScientist*. 13. april, 2012. Dostupné z: <http://www.newscientist.com/article/mg21428596.400-was-the-arab-spring-really-a-facebook-revolution.html> (17.4. 2012)

ROGIN, Josh: Over 200 Arab groups call for Libya no-fly zone. 25. februar 2011. Dostupné z: http://thecable.foreignpolicy.com/posts/2011/02/25/over_200_arab_groups_call_for_libya_no_fly_zone (2.1. 2012)

SHARKEY, E. Jacqueline. When pictures drive foreign policy. *American Journalism Review*. December 1993. Dostupné z www: <http://www.ajr.org/article.asp?id=1579> (2.2. 2012)

VENABLE, Barry. The Army and the Media. *The Institute of Communications Studies*, University of Leeds. 2002. [online]. Dostupné z: <http://ics-www.leeds.ac.uk/papers/vp01.cfm?outfit=pmt&folder=34&paper=499> (12.3.2012)

St JOHN, Bruce. Libyan Myths and Realities. Royal Danish Defence College. Institute for Strategy. Research Paper. 2011. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ly.html> (27.2.2012)

TAHIR-KHELI, Shirin. The Lopsided U.N. Security Council Vote on Libya. World News. 19. marec 2011. Dostupné z:

<http://www.thedailybeast.com/articles/2011/03/19/un-security-council-vote-on-libya-why-bric-countries-abstained.html> (2.1.2012)

Internetové stránky:

www.cpj.org

www.globalsecurity.org

www.unhcr.com

www.nytimes.com

www.usatoday.com

www.icc-cpi.int

www.bbc.co.uk

www.securitycouncilreport.org

www.cia.gov

www.pressreference.com

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Početnosti mediálneho pokrytia merané počtom článkov

Príloha č. 2: Početnosti mediálneho pokrytia merané počtom slov

Príloha č. 3: Distribúcia dominantných tém

Príloha č. 4: Distribúcia hodnotového zamerania

Príloha č. 5: Rozmiestenie publikovaných článkov v rámci rubrik

Príloha č. 6: Časová os distribúcie mediálneho pokrytia

Príloha č. 7: Distribúcia zamerania v prospech ozbrojenej intervencie

Príloha č. 8: Distribúcia dominantných tém

Prílohy

Príloha č. 1: Početnosti mediálneho pokrytia merané počtom článkov

Médium	Množstvo	Percentá
USA Today	176	44,3%
New York Times	221	55,7%
Celkom	397	100%

Príloha č. 2: Početnosti mediálneho pokrytia merané počtom slov

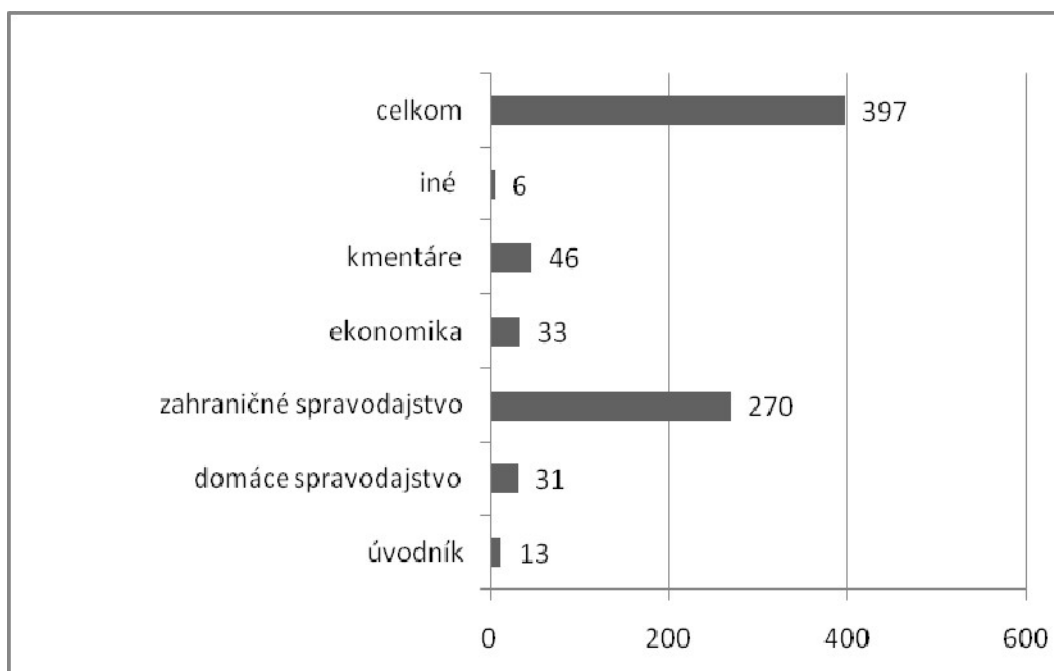
Médium	Množstvo	Priemer
USA Today	113191	645
New York Times	198310	897
Celkom	311501	787

Príloha č. 3: Distribúcia dominantných tém

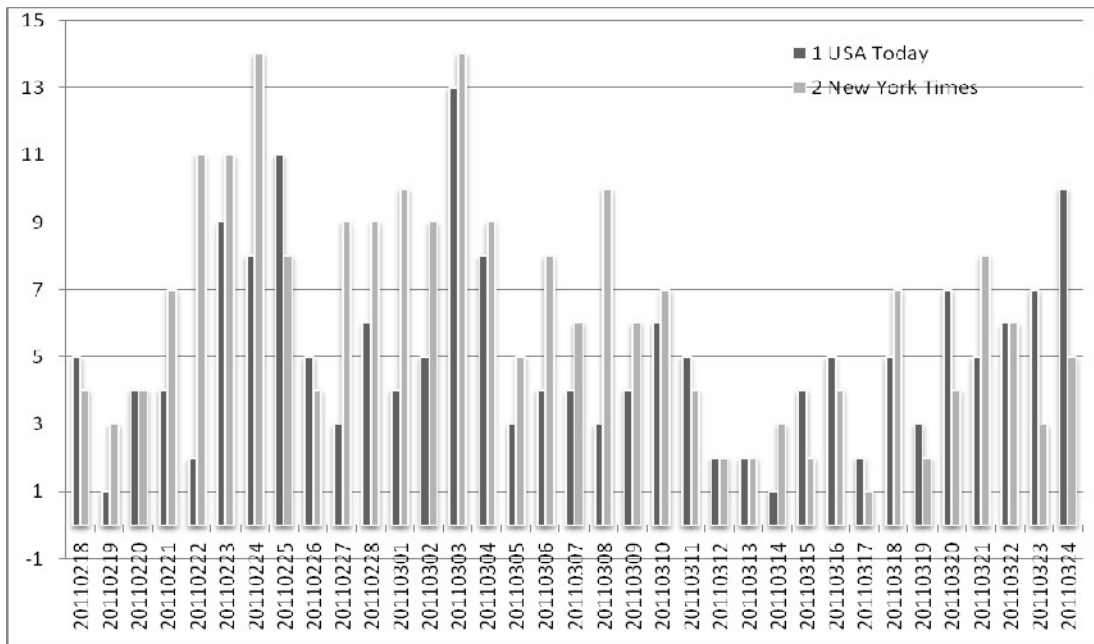
Téma	Množstvo	Percentá	USA Today	NY Times
ozbrojené operácie	44	11,1%	10,8%	11,3%
rezolúcia OSN	18	4,5%	5,1%	4,1%
osoba pl. Kaddáfího	14	3,5%	1,7%	5,0%
povstalecká rada/rebeli	46	11,6%	15,3%	8,6%
americká pozícia	87	21,9%	26,1%	18,6%
európska pozícia	14	3,5%	2,3%	4,5%
arabská pozícia	5	1,3%	1,1%	1,4%
utečenci	29	7,3%	8,0%	6,8%
arabská jar	36	9,1%	4,0%	13,1%
história krajiny	3	0,8%	0,6%	0,9%
hosp. a ek. aspekty	44	11,1%	12,5%	10,0%
príbehy civilistov	11	2,8%	3,4%	2,3%
kultúra	3	0,8%		1,4%
iné	43	10,8%	9,1%	12,2%
Celkom	44	11,1%	100,0%	100,0%

Príloha č. 4: Distribúcia hodnotového zamerania

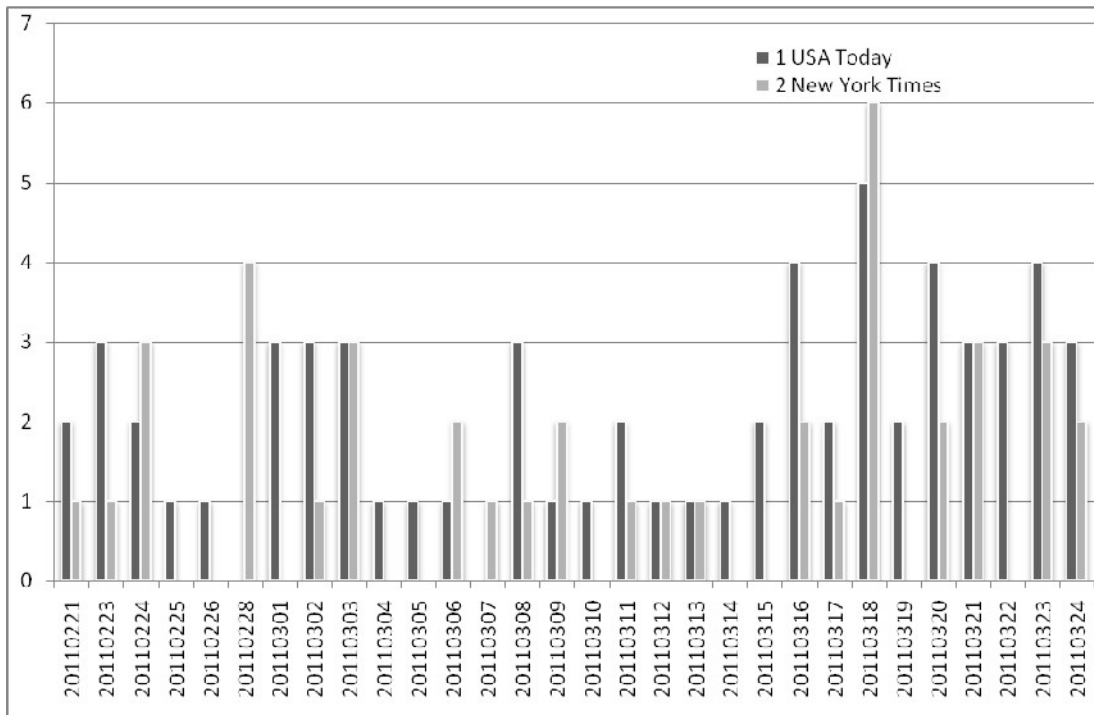
Zameranie	Množstvo	Percentá	USA Today	NY Times
v prospech ozbrojenej intervencie	104	26,2%	35,8%	18,6%
neutrálne vyznenie	269	67,8%	55,7%	77,4%
v neprospech ozbrojenej intervencie	24	6,0%	8,5%	4,1%
Celkom	397	100,0%	100,0%	100,0%

Príloha č. 5: Rozmiestnenie publikovaných článkov v rámci rubriek

Príloha č. 6: Časová os distribúcie mediálneho pokrytia

Príloha č. 7: Distribúcia zamerania v prospech ozbrojenej intervencie

Príloha č. 8: Distribúcia dominantných tém

